

Regeringens proposition 2009/10:22

Kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

Prop.
2009/10:22

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 24 september 2009

Mats Odell

Eskil Erlandsson
(Jordbruksdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till en ny lag om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel som ska ersätta den nu gällande lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. Lagen föreslås komplettera ett antal EG-förordningar som innehåller bestämmelser om geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar, traditionella uttryck och garanterade traditionella specialiteter, dels EG-rättsliga bestämmelser om kontroll. Den nya lagen föreslås vidare utvidgas till att omfatta även kontroll av skyddade beteckningar för vin och spritdrycker.

Bestämmelserna i den nuvarande lagen på området, lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m., föreslås i sak föras över till den nya lagen, men anpassas till motsvarande bestämmelser i livsmedelslagen (2006:804) m.fl. lagar. Lagen föreslås kompletteras med ett antal bestämmelser, främst i syfte att underlätta för kontrollmyndigheterna att utöva sin kontroll, bl.a. bestämmelser om kommunal samverkan i kontrollen, om omhändertagande av vara och om hjälp av polismyndighet.

Bedömningen görs att Livsmedelsverket även i fortsättningen ska vara behörig myndighet och samordna kontrollen av att lagstiftningen efterlevs.

Det bedöms inte finnas behov av några särskilda sanktionsbestämmelser i lagen.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	5
2	Förslag till lag om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel	6
3	Ärendet och dess beredning.....	11
4	EG-förordningarna.....	11
4.1	Rådets förordning (EG) nr 509/2006	11
4.1.1	Innehåll.....	11
4.1.2	Struktur.....	13
4.1.3	Tillämpningsförfordningen.....	13
4.2	Rådets förordning (EG) nr 510/2006	13
4.2.1	Innehåll.....	13
4.2.2	Struktur.....	14
4.2.3	Tillämpningsförfordningen.....	15
4.3	Kontrollförfordningen	15
5	Behov av nationella bestämmelser	15
6	Nationell reglering	16
6.1	Lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel.....	17
6.2	Förfordningen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel.....	17
7	En ny lag om kontroll av skyddade beteckningar	18
7.1	En ny lag om kontroll av skyddade beteckningar	18
7.2	Kompletterande föreskrifter	20
8	Behöriga myndigheter	21
9	Kontrollbestämmelser.....	23
9.1	Två typer av kontroll.....	23
9.2	Kontrollmyndigheter.....	26
9.3	Delegering av uppgifter i kontrollen	30
9.4	Kontrollmyndigheternas övriga skyldigheter.....	33
9.4.1	Rådgivning och information.....	33
9.4.2	Kontrollmyndigheternas skyldighet att verka för att överträdelser beivras	34
9.5	Kommunal samverkan i kontrollen	35
9.6	Föreläggande riktat mot en kommun	36
9.7	Föreskrifter om kontroll	36
9.8	Kontrollförfarandet	37
10	Åtgärder vid bristande efterlevnad av regelverket.....	39
10.1	Förelägganden och förbud, vite.....	39
10.2	Omhändertagande av varor	40
10.3	Rättelse.....	43
11	Civilrättsliga sanktioner.....	44
11.1	Det civilrättsliga sanktionsdirektivet.....	44
11.1.1	Syfte och tillämpningsområde.....	44
11.1.2	Åtgärder, förfaranden och sanktioner.....	44

11.1.3	Vem har rätt att begära tillämpning av åtgärderna, förfarandena och sanktionerna?	44
11.1.4	Rättigheter som omfattas av direktivet	45
11.2	Civilrättsliga sanktioner i varumärkeslagen	45
11.2.1	Införande av sanktioner som gäller beteckningar	45
11.2.2	Tillämpliga civilrättsliga sanktioner och åtgärder	45
11.3	Aktuellt lagstiftningsbehov	46
12	Behov av straff eller sanktionsavgift	47
12.1	EG-rättens krav på sanktioner	47
12.2	Gällande svenska bestämmelser	48
12.3	EG-förordningarnas dubbla syfte	48
12.4	Säkerställande av skydd för registrerade beteckningar	48
12.5	Tillvaratagande av konsumenternas rätt till information	49
12.6	Krav på kontroll utförd av offentliga myndigheter	51
12.7	Behov av sanktioner vid överträdelse av EG-bestämmelserna	51
13	Avgifter	53
13.1	Bemyndigande om avgifter	53
13.2	Avgift för handläggning av ansökningsärenden m.m.	54
13.3	Avgift för kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden och för viss uppföljande kontroll	55
13.4	Avgiftsbelagd eller avgiftsbefriad offentlig kontroll?	56
13.5	Avgiftsberäkning	58
14	Överklagande m.m.	58
15	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	59
16	Konsekvenser	61
16.1	Lagens syfte och alternativa lösningar	61
16.2	Konsekvenser för det allmänna	62
16.3	Konsekvenser för kommunerna	63
16.4	Konsekvenser för företagen	64
17	Författningskommentar	66
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel (Ds 2009:2)	74
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	75
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser	80
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	81
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	86

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 september 2009	87	Prop. 2009/10:22
Rättsdatablad	88	

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel.

2 Förslag till lag om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

Prop. 2009/10:22

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag kompletterar

1. rådets förordning (EG) nr 509/2006 av den 20 mars 2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel¹, och

2. rådets förordning (EG) nr 510/2006 av den 20 mars 2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel².

2 § Lagen kompletterar även, i de delar de innehåller bestämmelser som rör skydd för geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar, traditionellt skydd och garanterade traditionella specialiteter,

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89³,

2. rådets förordning (EG) nr 479/2008 av den 29 april 2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, om ändring av förordningarna (EG) nr 1493/1999, (EG) nr 1782/2003, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 3/2008 samt om upphävande av förordningarna (EEG) nr 2392/86 och (EG) nr 1493/1999⁴, och

3. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd⁵.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar de föreskrifter som behövs som komplettering av EG-bestämmelserna.

Kontroll

4 § Kontroll av efterlevnaden av denna lag, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-

¹ EUT L 93, 31.3.2006, s. 1 (Celex 32006R0509).

² EUT L 93, 31.3.2006, s. 12 (Celex 32006R0510).

³ EUT L 39, 13.2.2008, s. 16 (Celex 32008R0110).

⁴ EUT L 148, 6.6.2008, s. 1 (Celex 32008R0479).

⁵ EUT L 165, 30.4.2004, s. 1 (Celex 32004R0882).

bestämmelserna ska utövas av Livsmedelsverket, länsstyrelserna och kommunerna i enlighet med de föreskrifter som regeringen meddelar. Prop. 2009/10:22

En kommuns uppgift ska fullgöras av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- eller hälsoskyddsområdet.

5 § Regeringen eller Livsmedelsverket får överlämna till ett sådant kontrollorgan som avses i artikel 2 andra stycket 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 att utöva sådan kontroll som avses i 4 §.

Ett överlämnande får inte avse rätten att besluta om åtgärder vid bristande efterlevnad av regelverket.

Kontrollmyndigheternas övriga skyldigheter

6 § Regeringen får utse en eller flera myndigheter att samordna övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämna råd och hjälp i denna verksamhet.

Kontrollmyndigheterna ska genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

7 § Kontrollmyndigheterna ska verka för att överträdelser av lagen, av de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen, beivras.

Kommunal samverkan i kontrollen

8 § En kommun får komma överens med en annan kommun om att de kontrolluppgifter som kommunen har enligt denna lag ska skötas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenhet att meddela beslut i ett ärende till en annan kommun.

En kommun får efter överenskommelse med en annan kommun uppdra åt anställda i den kommunen att besluta på den först nämnda kommunens vägnar i ett visst ärende eller en grupp av ärenden enligt denna lag, dock inte i de fall som avses i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna i 6 kap. 24–27 och 35 §§ kommunallagen om jäv och anmälan av beslut till nämnd ska tillämpas på den som fattar sådana beslut.

Förelägganden riktade till kommuner

9 § Om en kommun inte fullgör sin skyldighet att utöva kontroll enligt denna lag, får Livsmedelsverket förelägga kommunen att göra detta. Ett sådant föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som verket anser nödvändiga för att skyldigheten ska uppfyllas.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kontroll ska bedrivas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en kontrollmyndighet eller ett kontrollorgan att lämna information till en sådan samordnande myndighet som avses i 6 § första stycket.

Rätt till upplysningar och tillträde

11 § En kontrollmyndighet och ett kontrollorgan har, i den utsträckning som behövs för kontrollen, rätt att på begäran få

1. upplysningar och ta del av handlingar, och
2. tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till verksamheten och där göra undersökningar och ta prover.

Första stycket gäller också för EG:s institutioner och för inspektörer och experter som utsetts av institutionerna.

Skyldighet att tillhandahålla hjälp

12 § Den som är föremål för kontroll ska tillhandahålla den hjälp som behövs för att kontrollen ska kunna genomföras.

Förelägganden och förbud

13 § Utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller vad som särskilt anges i 9 § får en kontrollmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna ska följas.

Vite

14 § Förelägganden och förbud enligt 13 § eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får förenas med vite.

Om kontrollmyndigheten har anledning att misstänka att någon har begått en gärning som kan föranleda straff, får dock myndigheten inte vid vite förelägga den misstänkte att medverka i utredningen.

Omhändertagande av varor

15 § Utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får en kontrollmyndighet ta hand om en vara som avses med ett föreläggande eller förbud enligt 13 §, om föreläggandet eller förbudet inte följs.

Om en vara har tagits om hand, får ägaren under överinseende av kontrollmyndigheten ändra benämningen på eller sammansättningen av

varan eller göra någon annan ändring så att den överensstämmer med de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen. Annars ska kontrollmyndigheten låta förstöra varan på ägarens bekostnad. Prop. 2009/10:22

Rättelse

16 § Om någon inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna, får kontrollmyndigheten besluta om rättelse på hans eller hennes bekostnad.

Hjälp av polismyndighet

17 § Polismyndigheten ska på begäran av kontrollmyndigheten lämna den hjälp som behövs för kontroll eller verkställighet av beslut enligt denna lag, de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

Hjälp enligt första stycket får begäras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

Avgifter

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att betala avgift för

1. kontroll enligt denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen, och
2. prövning eller handläggning enligt denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att ta ut sådan avgift som avses i första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om beräkningen av avgifter som statliga myndigheter och kontrollorgan tar ut.

Överklagande

19 § Beslut av en kommunal nämnd enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får överklagas hos länsstyrelsen.

20 § Beslut av en statlig förvaltningsmyndighet enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EG-

bestämmelser som kompletteras av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prop. 2009/10:22

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

21 § En myndighet får bestämma att dess beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010, då lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. ska upphöra att gälla.

2. Förbud, förelägganden och andra beslut om skyldigheter för enskilda som har meddelats med stöd av äldre föreskrifter ska anses beslutade enligt denna lag.

Den 20 mars 2006 antog rådet förordning (EG) nr 509/2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel (EUT L 93, 31.3.2006, s. 1, Celex 32006R0509) och förordning (EG) nr 510/2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel (EUT L 93, 31.3.2006, s. 12, Celex 32006R0510).

De ovannämnda förordningarna ersatte förordning (EEG) nr 2082/92 av den 14 juli 1992 om särartsskydd för jordbruksprodukter och livsmedel (EGT L 208, 24.7.1992, s. 9, svensk specialutgåva område 3, volym 43, s. 160, Celex 31992R2082) respektive förordning (EEG) nr 2081/92 av den 14 juli 1992 om skydd för geografiska och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel (EGT L 208, 24.7.1992, s. 1, svensk specialutgåva område 3, volym 43, s. 153, Celex 31992R2081). Bestämmelserna i dessa förordningar har kompletterats genom bestämmelser i dels lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m., dels förordningen (1995:1345) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m.

I syfte att anpassa nationell rätt dels till gällande gemenskapslagstiftning, dels till befintlig lagstiftning på liknande områden upprättades inom Jordbruksdepartementet departementspromemorian Skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel (Ds 2009:2). En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Jordbruksdepartementet (dnr Jo2009/676).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 27 augusti 2009 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som återges i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran. I förhållande till lagrådsremissens förslag har vissa redaktionella ändringar gjorts.

4 EG-förordningarna

4.1 Rådets förordning (EG) nr 509/2006

4.1.1 Innehåll

Rådets förordning (EG) nr 509/2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel syftar till att skydda det mervärde som en produkts särart kan medföra för konsumenterna.

Endast jordbruksprodukter eller livsmedel som framställs med traditionella råmaterial, kännetecknas av en traditionell sammansättning eller framställs eller bearbetas på ett sätt som återspeglar traditionellt bruk kan

registreras som garanterade traditionella specialiteter (GTS). En grupp bestående av producenter eller bearbetningsföretag, som arbetar med en sådan jordbruksprodukt eller ett sådant livsmedel, kan ansöka om registrering. För att kunna registreras som en garanterad traditionell specialitet ska produkten ha en viss särart, vilket innebär att den klart ska skilja sig från liknande produkter som hör till samma kategori. Ansökan ska åtföljas av bl.a. en produktspecifikation med information om produktens egenskaper och produktionsmetoden. Förfarandet inleds i medlemsstaten, men avslutas av kommissionen som registrerar de beteckningar som uppfyller kraven i förordningen.

När en jordbruksprodukt eller ett livsmedel har registrerats som en garanterad traditionell specialitet får endast de producenter som följer produktspecifikationen använda beteckningen garanterad traditionell specialitet i sin märkning av och reklam för produkten. Om beteckningen garanterad traditionell specialitet används ska den registrerade benämningen anges tillsammans med antingen gemenskapssymbolen eller beteckningen garanterad traditionell specialitet. En benämning som har registrerats får endast användas för en produkt som motsvarar produktspecifikationen.

En benämning som har registrerats får dock fortsätta att användas i märkningen av produkter som inte motsvarar den registrerade specifikationen under förutsättning att beteckningen garanterad traditionell specialitet, förkortningen GTS eller den därtill hörande gemenskapssymbolen inte anges. Det är emellertid möjligt att vid ansökan förbehålla sig rätten att använda den benämning som registreras. Den registrerade benämningen får då inte längre användas i märkningen av liknande produkter som inte motsvarar produktspecifikationen, även om den inte åtföljs av beteckningen garanterad traditionell specialitet, förkortningen GTS eller den därtill hörande gemenskapssymbolen.

Ett kontrollsystem är kopplat till det skydd som ges genom förordningen. En producent som för första gången ska producera en garanterad traditionell specialitet ska i förväg anmäla detta till den behöriga myndigheten eller det behöriga kontrollorganet i den medlemsstat där producenten är etablerad. Myndigheten eller kontrollorganet ska, innan en produkt släpps ut på marknaden som en garanterad traditionell specialitet, kontrollera att produktspecifikationen följs. De behöriga myndigheterna eller kontrollorganen ska vidare kontrollera att de skyldigheter som fastställs i förordningen följs. Denna kontroll ska utövas i enlighet med bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd (EUT L 165, 30.4.2004, s. 1, Celex 32004R0882). Beteckningen garanterad traditionell specialitet ska skyddas mot missbruk och vilseledande bruk och registrerade benämningar ska skyddas mot allt bruk som sannolikt kan vilseleda konsumenterna.

Förordningen innehåller i artiklarna 1 och 2 bestämmelser om tillämpningsområde och definitioner. Benämningen särartsskydd som användes i den tidigare förordningen ersätts av beteckningen garanterad traditionell specialitet. I artikel 3 anges att kommissionen ska föra ett register över de garanterade traditionella specialiteter som erkänns i gemenskapen.

I de följande artiklarna anges de krav som en produkt ska uppfylla för att kunna betecknas som en garanterad traditionell specialitet och det förfarande som ska följas för att registrering ska kunna ske (artiklarna 4–9). I artiklarna 10–13 finns bestämmelser om avregistrering och ändring av produktspecifikation samt om vem som får använda sig av registrerade beteckningar och på vilket sätt. Artiklarna 14 och 15 innehåller bestämmelser om kontroll. I artikel 16 anges att en producent måste göra en förhandsanmälan innan han kan börja producera en garanterad traditionell specialitet. I artikel 17 åläggs medlemsstaterna att vidta åtgärder för att säkerställa lagligt skydd mot missbruk, vilseledande och förväxling.

Slutligen innehåller förordningen bestämmelser om kommittéförfarande, tillämpningsbestämmelser och övergångsbestämmelser, möjlighet för medlemsstaterna att ta ut avgifter, upphävande av den tidigare gällande förordningen på området samt om ikraftträdande. EG-förordningen trädde i kraft i april 2006 och är fr.o.m. detta datum tillämplig i väsentliga delar.

4.1.3 Tillämpningsförfordningen

Närmare bestämmelser om tillämpningen av EG-förordningen om garanterade traditionella specialiteter finns i kommissionens förordning (EG) nr 1216/2007 av den 18 oktober 2007 om tillämpningsföreskrifter till rådets förordning (EG) nr 509/2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel (EUT L 275, 19.10.2007, s. 3, Celex 32007R1216).

Tillämpningsförfordningen innehåller närmare bestämmelser, bl.a. om utformningen av och innehållet i ansökningar och produktspecifikationer, om benämningar och märkning, om register samt om tillämpliga förfaranden.

Tillämpningsförfordningen trädde i kraft i oktober 2007.

4.2 Rådets förordning (EG) nr 510/2006

4.2.1 Innehåll

Rådets förordning (EG) nr 510/2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel syftar till att skydda det mervärde som en produkts geografiska ursprung kan medföra för konsumenterna.

För att kunna registrera en ursprungsbeteckning eller en geografisk beteckning ska den jordbruksprodukt eller det livsmedel som beteckningen avser ha en viss koppling till ett avgränsat geografiskt område.

Det krävs en starkare koppling till det avgränsade geografiska området för att registrera en ursprungsbeteckning än för att registrera en geografisk beteckning. En grupp bestående av producenter eller bearbetningsföretag som arbetar med en sådan produkt kan ansöka om registrering. Ansökan ska åtföljas av bl.a. en produktspecifikation med information om produktens egenskaper och produktionsmetoden samt en avgränsning av det geografiska området och faktorer som styrker sambandet mellan produktens kvalitet eller egenskaper och det avgränsade geografiska området. Förfarandet inleds i medlemsstaten, men avslutas av kommissionen som registrerar de beteckningar som uppfyller kraven i förordningen.

När en beteckning har registrerats får den användas av alla aktörer som saluför jordbruksprodukter eller livsmedel som överensstämmer med produktspecifikationen. När jordbruksprodukter eller livsmedel med ursprung i gemenskapen saluförs under en beteckning som har registrerats i enlighet med förordningen ska benämningarna skyddad ursprungsbeteckning och skyddad geografisk beteckning eller de gemenskapssymboler som förknippas med dessa anges i märkningen. Endast de aktörer som följer produktspecifikationen får använda beteckningen.

Ett kontrollsystem är kopplat till det skydd som ges genom förordningen. Innan en produkt som skyddas av en registrerad ursprungsbeteckning eller geografisk beteckning släpps ut på marknaden ska den behöriga myndigheter eller det behöriga kontrollorganet kontrollera att produktspecifikationen följs. De behöriga myndigheterna eller kontrollorganen ska vidare kontrollera att de skyldigheter som fastställs i förordningen följs. Denna kontroll ska utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004. Ursprungsbeteckningar och geografiska beteckningar ska skyddas mot obehörigt och vilseledande bruk.

4.2.2 Struktur

Förordningen innehåller i artiklarna 1 och 2 bestämmelser om tillämpningsområde och definitioner. Av artikel 3 framgår dels att beteckningar som blivit generiska inte får registreras, dels vad som gäller vid konflikter mellan beteckningar och namn, homonyma beteckningar och varumärken.

För att en produkt ska kunna få en skyddad geografisk beteckning eller ursprungsbeteckning måste produkten överensstämma med en produktspecifikation. Bestämmelser om produktspecifikationen återfinns i artikel 4. I de följande artiklarna förklaras det förfarande som ska följas för att registrering ska kunna ske (artiklarna 5–7). I artikel 8 anges vem som får använda sig av registrerade beteckningar och på vilket sätt. I artikel 9 anges vilket förfarande som ska följas för att en produktspecifikation ska kunna ändras. Artiklarna 10 och 11 innehåller bestämmelser om kontroll. Artikel 12 avser avregistrering. I artiklarna 13 och 14 redogörs för det skydd som registrerade beteckningar åtnjuter och för förhållandet mellan varumärken, ursprungsbeteckningar och geografiska beteckningar.

Slutligen innehåller förordningen bestämmelser om kommittéförfarande, tillämpningsbestämmelser och övergångsbestämmelser, möj-

lighet för medlemsstaterna att ta ut avgifter, upphävande av den tidigare gällande förordningen på området samt om ikraftträdande (artiklarna 15–20). EG-förordningen trädde i kraft i maj 2006 och är fr.o.m. detta datum tillämplig i väsentliga delar. Prop. 2009/10:22

4.2.3 Tillämpningsförordningen

Närmare bestämmelser om tillämpningen av EG-förordningen om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar finns i kommissionens förordning (EG) nr 1898/2006 av den 14 december 2006 om fastställande av närmare tillämpningsbestämmelser för rådets förordning (EG) nr 510/2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel (EUT L 369, 23.12.2006, s. 1, Celex 32006R1898).

Tillämpningsförordningen innehåller närmare bestämmelser, bl.a. om utformningen av och innehållet i ansökningar och produktspecifikationer, om möjlighet för en enskild att betraktas som en grupp, om beteckningar och märkning, om register samt om tillämpliga förfaranden.

Tillämpningsförordningen trädde i kraft i december 2006.

4.3 Kontrollförordningen

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd reglerar medlemsstaternas kontroll av att foder- och livsmedelsföretagarna följer de regler som gemenskapen har ställt upp inom områdena foder, livsmedel, djurskydd och djurhälsa. Förordningen slår fast bestämmelser för hur den offentliga kontrollen i medlemsstaterna ska organiseras och genomföras och riktar sig således till medlemsstaterna och deras behöriga myndigheter.

Syftet med förordningen är att förhindra, undanröja eller till godtagbara nivåer minska riskerna för människor och djur direkt eller via miljön samt att säkerställa god sed inom handeln med foder och livsmedel och skydda konsumenternas intresse.

Denna förordning gäller även bl.a. för kontrollen på livsmedelsområdet. En noggrann genomgång av förordningen gjordes i regeringens proposition Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m. (prop. 2005/06:128).

Förordningen är, i och med hänvisningarna i förordningarna (EG) nr 509/2006 och (EG) nr 510/2006, tillämplig även vid kontroll av att skyldigheterna i dessa förordningar följs.

5 Behov av nationella bestämmelser

EG-förordningarna är bindande för medlemsstaterna och direkt tillämpliga. Det är dock nödvändigt – i syfte att kunna tillämpa förordningarna

fullt ut – att komplettera en del av bestämmelserna i förordningarna med nationella bestämmelser. Prop. 2009/10:22

En ansökan om registrering ska lämnas in i den medlemsstat där gruppen av producenter eller bearbetningsföretag är etablerad respektive i den medlemsstat där det geografiska området är beläget. Detta innebär att medlemsstaterna måste ha en organisation för att ta emot och handlägga de ansökningar som lämnas in. Medlemsstaterna är dessutom skyldiga att kontrollera att de skyldigheter som fastställs i förordningen följs och ska utse de myndigheter som ska ha ansvaret för att denna kontroll utförs. Såsom har angetts ovan hänvisas i rådets förordningar (EG) nr 509/2006 och nr 510/2006 i detta sammanhang till bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004. Medlemsstaterna ska vidare säkerställa att ursprungsbeteckningar, geografiska beteckningar samt beteckningen garanterad traditionell specialitet åtnjuter lagligt skydd.

De nya EG-förordningarna innehåller inte några genomgripande förändringar vad gäller tillämpningsområdena, möjligheterna att erhålla skydd enligt förordningarna eller de villkor som ska vara uppfyllda för att skydd ska kunna beviljas. De bestämmelser som avser ansökningsförfarandet har i viss mån utvidgats eller gjorts mer detaljerade och mer ansvar för ansökningsförfarandet har lagts på medlemsstaterna. Det har införts en bestämmelse om att medlemsstaterna får ta ut en avgift för att täcka sina omkostnader. I övrigt har förordningarna fått en ny struktur genom att klargörande rubriker har införts.

Den förändring som har störst betydelse för utformningen av och innehållet i de kompletterande nationella bestämmelserna är att kontroll av att förordningarna följs ska utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004. Som har angetts ovan gäller denna förordning även bl.a. för kontrollen på livsmedelsområdet. I likhet med vad som gällde då livsmedelslagen infördes är det nödvändigt att på områdena för geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar samt garanterade traditionella specialiteter komplettera förordning (EG) nr 882/2004 med nationella bestämmelser. Bland annat behövs mer detaljerade bestämmelser om kontrollförfarandet än de som finns i den nu gällande lagen och förordningen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. I syfte att underlätta för de myndigheter som ska tillämpa såväl EG-bestämmelserna som de nationella bestämmelserna bör de nationella bestämmelserna i så stor utsträckning som möjligt utformas på samma sätt som redan gällande bestämmelser på närliggande områden.

6 Nationell reglering

De tidigare gällande EG-förordningarna, rådets förordningar (EG) nr 2081/92 och nr 2082/92, var direkt tillämpliga i nationell rätt. I syfte att kunna tillämpa förordningarna var det emellertid nödvändigt att komplettera förordningarna med bestämmelser i nationell rätt. De kompletterande bestämmelser som antogs samlades i lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. och

6.1 Lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

I den inledande 1 § anges att lagen kompletterar EG-förordningarna.

I 2–6 §§ finns bestämmelser om tillsyn över efterlevnaden av EG-förordningarna. Regeringen bemyndigas att utse den eller de myndigheter som ska utöva tillsyn över efterlevnaden av EG-förordningarna och att föreskriva att en tillsynsmyndighet får överlåta åt någon annan myndighet att utöva viss tillsyn. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges vidare rätt att överlämna till ett enskilt kontrollorgan att utöva tillsyn. I syfte att kunna utöva tillsynen ges tillsynsmyndigheter och kontrollorgan rätt att få tillträde till relevanta utrymmen och att erhålla nödvändiga handlingar. Tillsynsmyndigheten ges befogenhet att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att EG-förordningarna ska följas och i samband med detta sätta ut vite. Slutligen ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer befogenhet att meddela föreskrifter om hur tillsynen ska bedrivas.

Enligt 7 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att avgifter tas ut för tillsynen och i ärenden enligt EG-förordningarna.

I 8 § finns bestämmelser om överklagande.

6.2 Förordningen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

I den inledande 1 § anges att förordningen kompletterar EG-förordningarna.

I 2 § utses Livsmedelsverket till behörig myndighet enligt EG-förordningarna. Det är således Livsmedelsverket som ska ta emot och kontrollera ansökningar om registrering och i övrigt utföra de uppgifter som en behörig myndighet ska utföra enligt EG-förordningarna. Livsmedelsverket utses dessutom, i 3 §, till den myndighet som ska utöva offentlig kontroll över bestämmelserna i EG-förordningarna. I paragrafen anges även att den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, inom de ansvarsområden som följer av bestämmelserna i livsmedelslagen (2006:804), ska se till att reglerna följs. I 4 § ges Livsmedelsverket befogenhet att meddela föreskrifter om hur tillsynen ska bedrivas och i 5 § att föreskriva att avgifter ska tas ut för tillsynen och i ärenden enligt EG-förordningarna. I 6 § finns en bestämmelse om överklagande av beslut av en kommunal nämnd.

7 En ny lag om kontroll av skyddade beteckningar

Prop. 2009/10:22

7.1 En ny lag om kontroll av skyddade beteckningar

Regeringens förslag: Den nuvarande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. ska ersättas av en ny lag. Lagen ska komplettera rådets förordning (EG) nr 509/2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel och rådets förordning (EG) nr 510/2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel.

Den nya lagen ska komplettera även andra EG-förordningar i de delar de innehåller bestämmelser som rör geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar, traditionella uttryck samt garanterade traditionella specialiteter, nämligen Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89, rådets förordning (EG) nr 479/2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, om ändring av förordningarna (EG) nr 1493/1999, (EG) nr 1782/2003, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 3/2008 samt om upphävande av förordningarna (EEG) nr 2392/86 och (EG) nr 1493/1999 och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Rådets förordningar (EG) nr 2081/92 och nr 2082/92 har upphört att gälla och ersatts av två nya förordningar, nämligen rådets förordningar (EG) nr 510/2006 respektive nr 509/2006. Detta föranleder en översyn av den nationella lagstiftningen på området, för att anpassa den till de nya förordningarna.

Denna anpassning kan göras på olika sätt. En möjlighet är att genom ändringar i den nu gällande lagen och förordningen komplettera regelverket med nödvändiga bestämmelser. Ett annat alternativ är att låta de bestämmelser som avser geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar samt garanterade traditionella specialiteter ingå i en annan, redan befintlig lag, t.ex. livsmedelslagen. Slutligen finns alternativet att komplettera de nya EG-förordningarna med bestämmelser som ges formen av en ny lag och en ny förordning om beteckningar.

I syfte att förenkla tillgängligheten till lagstiftningen skulle det vara en fördel att samla all lagstiftning som avser livsmedel i en och samma lag, nämligen livsmedelslagen (2006:804). En sådan ordning skulle underlätta för enskilda att informera sig om vad som gäller för just livsmedel. Om EG-förordningarna kompletterades av livsmedelslagen skulle dessutom de bestämmelser som finns i livsmedelslagen om kontroll, straff-

Nackdelen med en sådan ordning är dock att kompletterande bestämmelser till EG-förordningen om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel skulle splittras upp, då den även omfattar produkter som inte omfattas av definitionen på livsmedel i livsmedelslagen. En del av den förordningen skulle således ändå behöva kompletteras av en egen lag.

Ett annat skäl till att inte välja en sådan lösning är att livsmedelslagens syfte inte helt och hållet stämmer överens med de aktuella EG-förordningarnas syfte. I 1 § livsmedelslagen anges att lagen syftar till att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och för konsumenternas intressen när det gäller livsmedel. I författningskommentaren till 1 § livsmedelslagen (regeringens proposition Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m., prop. 2005/06:128, s. 362) anges att formuleringen har hämtats från artikel 1 i den centrala EG-förordningen inom livsmedelsområdet, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet (EGT L 31, 1.2.2002, s. 1, Celex 32002R0178). I skälen i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 nämns bl.a. att människors liv och hälsa bör garanteras en hög skyddsnivå, att allmänheten ska informeras när det finns välgrundad anledning att misstänka att ett livsmedel kan utgöra en hälsorisk och att det är nödvändigt att fastställa allmänna krav så att endast säkra livsmedel och foder släpps ut på marknaden. Det talas vidare om vetenskapliga bedömningar och om risker. Livsmedelslagen syftar således huvudsakligen till att garantera att endast livsmedel som är säkra ur hälsosynpunkt släpps ut på marknaden. Detta kan avse krav på vilka ämnen som får finnas i livsmedel och i vilken mängd, bestämmelser om hur livsmedel ska hanteras och bestämmelser om hur ett visst livsmedel ska vara sammansatt för att anses tillhöra ett visst produktslag.

De nu aktuella förordningarna syftar enligt regeringens mening inte främst till att säkerställa att endast säkra livsmedel släpps ut på marknaden, utan snarare till att skydda en annan typ av mervärde hos produkterna. Det rör sig om att skydda ett mervärde som vissa produkter kan ha för konsumenterna på grund av att de är producerade inom ett visst område eller med hjälp av en viss produktionsmetod. Det mervärde som produkterna får genom detta är inte nödvändigtvis kopplat till att de är säkrare och hälsosammare än andra produkter, utan mervärdet kan ligga i en viss smakupplevelse eller i ett intresse för vissa produktionsmetoder framför andra.

I skäl 2 i båda EG-förordningarna påpekas vidare att efterfrågan på produkter med särskilda egenskaper kan vara till stort gagn för landsbygdens ekonomi, särskilt i mindre gynnade eller avlägset belägna områden, genom att jordbrukarnas inkomster förbättras och genom att avfolkning förebyggs i dessa områden. EG-förordningarna syftar således, till skillnad från Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 och livsmedelslagen, även till att tillvarata producenternas intressen.

Sammantaget anser regeringen att rådets förordningar (EG) nr 509/2006 och nr 510/2006, i likhet med de förordningar som tidigare reglerade området, bör kompletteras av en egen lag. Då de nya EG-förordningarna innebär att ganska omfattande ändringar och kompletteringar behöver göras i nationell rätt bör den nu gällande lagen och förordningen ersättas av en ny lag och en ny förordning om skyddade beteckningar.

I syfte att anpassa svensk lagstiftning till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m., bl.a. när det gäller offentlig kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004, genomfördes under 2006 lagändringar i relevanta lagar. Lagarna utformades då så långt som det var möjligt på ett likartat sätt. Även de nu aktuella EG-förordningarna hänvisar till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 och de bestämmelser som den nu aktuella lagen behöver innehålla finns även i ovan nämnda lagar. I syfte att uppnå enhetlighet och underlätta tillämpningen av lagen anser regeringen att även den nu aktuella lagen bör utformas i enlighet med redan gällande enhetliga bestämmelser. I det följande hänvisas i detta avseende främst till livsmedelslagen (2006:804).

Det finns bestämmelser om geografiska beteckningar, ursprungs-beteckningar och traditionella uttryck även i andra EG-förordningar, som i nuläget kompletteras av livsmedelslagen. Vad som anförts ovan innebär enligt regeringens mening att även dessa förordningar bör kompletteras av den här aktuella lagen, till den del de avser sådana beteckningar. Berörda förordningar är Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89 (EUT L 39, 13.2.2008, s. 16, Celex 32008R0110), rådets förordning (EG) nr 479/2008 av den 29 april 2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, om ändring av förordningarna (EG) nr 1493/1999, (EG) nr 1782/2003, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 3/2008 samt om upphävande av förordningarna (EEG) nr 2392/86 och (EG) nr 1493/1999 (EUT L 148, 6.6.2008, s. 1, Celex 32008R0479) och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

7.2 Kompletterande föreskrifter

Regeringens förslag: En upplysningsbestämmelse förs in i lagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar de föreskrifter som behövs som komplettering av EG-bestämmelserna.

Promemorians förslag: I promemorian föreslogs ett bemyndigande för regeringen att meddela de föreskrifter som behövs som komplettering av EG-bestämmelserna.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har berört denna fråga. Prop. 2009/10:22

Skälen för regeringens förslag: De aktuella EG-förordningarna förutsätter att det meddelas nationella bestämmelser antingen för att precisera bestämmelser eller för att verkställa dem. Det förekommer också att medlemsstaterna åläggs en skyldighet att reglera vissa frågor nationellt. De förhållanden som ska regleras är av sådan karaktär att de normalt regleras i förordning eller andra föreskrifter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför utfärda sådana föreskrifter som behövs som komplettering till EG-bestämmelserna. Detta kan ske genom antagande av bestämmelser i form av verkställighetsföreskrifter eller med stöd av regeringens restkompetens. Något bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter behövs därför inte. Enligt regeringens mening är det däremot i upplysningssyfte lämpligt att införa en bestämmelse i vilken det anges att kompletterande föreskrifter kan antas.

8 Behöriga myndigheter

Regeringens bedömning: Livsmedelsverket bör vara behörig myndighet såväl när det gäller livsmedelsprodukter som jordbruksprodukter.

Livsmedelsverket bör samråda med Jordbruksverket i ärenden som rör jordbruksprodukter.

Promemorians bedömning: I promemorian har föreslagits att Livsmedelsverket och Jordbruksverket bör vara behöriga myndigheter inom sina respektive verksamhetsområden.

Remissinstanserna: *Livsmedelsverket* föreslår att endast Livsmedelsverket utses som behörig myndighet, för att undvika den administrativa börda ett utnämmande av två behöriga myndigheter innebär för företagen. I en förordning bör då föreskrivas att Livsmedelsverket ska samråda med Jordbruksverket i de fall en ansökan avser en jordbruksprodukt som inte är livsmedel. *Jordbruksverket* anser att det är logiskt att dela upp uppgifterna på Livsmedelsverket och Jordbruksverket utifrån respektive myndighets ansvarsområde, i syfte att ta till vara den specifika kompetens som finns inom respektive organisation. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att eventuella organisatoriska förändringar på central nivå bör samordnas med resultatet av förslagen i betänkandet Trygg med vad du äter (SOU 2009:08). *Patent- och registreringsverket* anser att det är naturligt att Jordbruksverket övertar ansvaret i den del en sökt beteckning inte avser livsmedel. *Svensk Mjölk* anser att administrationen bör ligga på antingen Jordbruksverket eller Livsmedelsverket och inte delas upp mellan verken, eftersom det är viktigt att handläggning och kontroll inte skiljer sig åt beroende på vilken produkt som avses. Övriga remissinstanser har inte särskilt berört denna fråga.

Skälen för regeringens bedömning: För att kunna inrätta de system som förutsätts i rådets förordningar (EG) nr 509/2006 och nr 510/2006

krävs att det finns en nationell organisation för att ta emot och handlägga ansökningar om registrering, ändring av produktspecifikation och avregistrering samt i övrigt utföra uppgifter som inte ska utföras av kontrollmyndigheten.

Livsmedelsverket är i dag behörig myndighet att ta emot och kontrollera ansökningar om registrering av beteckningar samt att utföra de uppgifter i övrigt som en behörig myndighet har enligt EG-förordningarna (jfr 2 § förordningen (1995:1345) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m.).

Livsmedelsverket a enligt sin instruktion utöva verksamhet på livsmedelsområdet. Som närmare framgår av redogörelsen i avsnitt 9.2 kan Livsmedelsverkets verksamhetsområde inte anses omfatta alla produkter som avses i EG-förordningarna, utan en del produkter faller i stället under Jordbruksverkets verksamhetsområde.

I promemorian föreslogs att såväl Livsmedelsverket som Jordbruksverket skulle vara behöriga myndigheter inom sina respektive verksamhetsområden. *Jordbruksverket* har inte haft något att invända mot detta. *Livsmedelsverket* har i sitt remissvar anfört att Livsmedelsverket bör vara behörig myndighet för alla de produkter som omfattas av de aktuella förordningarna. *Patent- och registreringsverket* anser att det är naturligt att ansvaret delas upp enligt förslaget i promemorian, medan *Svensk Mjök* anser att ansvaret bör ligga på en enda myndighet. Av redogörelsen i avsnitt 9.2 framgår att regeringen vid en samlad bedömning anser att kontrollen av samtliga aktuella produkter bör skötas av en enda myndighet. Då de produkter som avses främst är livsmedelsprodukter och endast en mycket liten del är jordbruksprodukter är det enligt regeringens mening lämpligt att Livsmedelsverket behåller det övergripande ansvaret för att kontrollera att lagstiftningen om skyddade beteckningar efterlevs. När det gäller ansvaret för handläggningen av ansökningsärenden och utförandet av övriga uppgifter som inte ska utföras av kontrollmyndigheten, bör detta ligga på samma myndighet som kontrollen.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att eventuella organisatoriska förändringar på central nivå bör samordnas med resultatet av förslagen i betänkandet Trygg med vad du äter (SOU 2009:08). I betänkandet föreslås bl.a. att de delar av verksamheten vid Jordbruksverket som rör foder och animaliska biprodukter, djurhälsa och djurskydd, fytosanitärt växtskydd samt veterinära förvaltningsfrågor ska flyttas över till en ny Livsmedelssäkerhetsmyndighet. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Det är inte möjligt att i nuläget förutse resultatet av beredningen. Om förslaget i betänkandet genomförs skulle det eventuellt innebära att en eller några av de produkter som uppräknas som jordbruksprodukter i bilaga II till rådets förordning (EG) nr 510/2006 skulle omfattas av den nya Livsmedelssäkerhetsmyndighetens ansvarsområde. Detta talar enligt regeringens mening inte emot att låta Livsmedelsverket ansvara för såväl livsmedel som jordbruksprodukter.

Regeringen anser sammanfattningsvis att Livsmedelsverket bör vara behörig myndighet såväl när det gäller livsmedel som jordbruksprodukter.

Detta bör framgå av en regeringsförordning. I en sådan förordning bör även klargöras att Livsmedelsverket ska samråda med Jordbruksverket i

ärenden som rör de jordbruksprodukter som avses i bilaga II till rådets förordning (EG) nr 510/2006. Det bör vidare av Livsmedelsverkets instruktion framgå att verket är behörig myndighet även såvitt avser jordbruksprodukter, vid tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 510/2006. Prop. 2009/10:22

9 Kontrollbestämmelser

9.1 Två typer av kontroll

Regeringens förslag: Begreppet tillsyn ska ersättas av begreppet kontroll. Begreppet kontroll ska omfatta såväl offentlig kontroll som kontroll av att produktspecifikationerna följs.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Livsmedelsverket* tillstyrker förslaget. *SWEDAC* avråder bestämt från att byta ut begreppet tillsyn mot begreppet kontroll. Om begreppet tillsyn ersätts med begreppet kontroll isolerat inom en sektor kommer det att leda till olika begreppsanvändning inom olika områden. Detta kommer i sin tur att leda till oklarheter och missförstånd, särskilt som det i promemorian framgår att med kontroll avses även informations- och rådgivningsinsatser. Tillsyn bör vara ett överordnat begrepp. Kontroll och inspektion ingår som en del av tillsynen, som även kan omfatta informationsåtgärder m.m. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att det förhållande att begreppet kontroll ersätter tillsynsbegreppet bör gynna förståelsen hos företagen och det allmänna. *Lantbrukarnas Riksförbund* anser att myndigheterna, sedan begreppet tillsyn ersatts av begreppet kontroll inom bl.a. livsmedelsområdet, tenderar att överge den del av tillsynen som ger möjlighet till dialog och utbyte mellan myndigheter och enskilda. Övriga remissinstanser har inte särskilt berört denna fråga.

Skälen för regeringens förslag

EG-förordningarna om beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

I rådets förordningar (EG) nr 509/2006 och (EG) nr 510/2006 finns bestämmelser om två typer av kontroll. Den första kontrollen ska ske redan innan en jordbruksprodukt eller ett livsmedel släpps ut på marknaden. Kontroll ska då ske av att produktspecifikationen följs. Medlemsstaterna är emellertid skyldiga att se till att det även därefter utövas offentlig kontroll av att bestämmelserna i förordningarna följs. Denna kontroll ska utföras i enlighet med förordning (EG) nr 882/2004.

Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 infördes begreppet offentlig kontroll för den kontrollverksamhet som ska genomföras i enlighet med förordningens bestämmelser.

Begreppet offentlig kontroll används även i rådets förordningar (EG) nr 509/2006 och nr 510/2006.

Bestämmelserna i EG-förordningarna, inklusive definitionen av offentlig kontroll, gäller direkt i Sverige som svensk lag. Det är därför, enligt regeringens bedömning, nödvändigt att begreppet tillsyn ersätts av det gemenskapsrättsliga begreppet offentlig kontroll i de nationella författningar som ska komplettera EG-förordningarna.

Begreppet offentlig kontroll har redan inarbetats i nationell rätt i den lagstiftning som kompletterar bl.a. förordning (EG) nr 882/2004. Detta gäller bl.a. livsmedelslagen.

Kontroll av att produktspecifikationerna följs

Av artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 509/2006 och artikel 11 i rådets förordning (EG) nr 510/2006 framgår att en kontroll ska göras av att produktspecifikationen följs innan en produkt släpps ut på marknaden.

Kontrollen ska genomföras antingen av den myndighet som ska utföra den offentliga kontrollen eller av ett kontrollorgan enligt artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 som utför produktcertifieringar. Med kontrollorgan avses enligt artikel 2 i sistnämnda förordning en oberoende tredje part till vilken den behöriga myndigheten har delegerat vissa kontrolluppgifter. Med den behöriga myndigheten avses i detta sammanhang enligt samma artikel den centrala myndigheten i en medlemsstat som har behörighet att genomföra offentlig kontroll eller varje annan myndighet som tilldelats sådan behörighet, dvs. den myndighet som i den nya lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel enligt avsnitt 9.2 ska benämnas kontrollmyndighet.

EG-förordningarna om vin och spritdrycker

I de EG-förordningar som innehåller bestämmelser om beteckningar för vin och spritdrycker finns likartade bestämmelser som de som gäller för jordbruksprodukter och livsmedel.

Av artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 framgår att kontroll av produktspecifikationen (även kallad kravspecifikationen) ska göras innan produkten släpps ut på marknaden. I artikel 24 i samma förordning anges att kontroll av att skyldigheterna i förordningen uppfylls ska ske i form av offentlig kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

Av artikel 48 i rådets förordning (EG) nr 479/2008 framgår att kontroll av att produktspecifikationen följs under produktionen och under eller efter tappningen av vinet ska genomföras varje år. Detta får anses innefatta dels en kontroll innan produkten släpps ut på marknaden, dels en årlig kontroll av att produktspecifikationen följs. Enligt artikel 47 i

samma förordning ska dessutom kontroll av att skyldigheterna i kapitlet om ursprungsbeteckningar och geografiska beteckningar i förordningen uppfylls ske i form av offentlig kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004. Prop. 2009/10:22

Den kontroll som ska genomföras enligt dessa förordningar är således likartad den kontroll som ska genomföras enligt rådets förordningar (EG) nr 509/2006 och nr 510/2006.

Kontrollbegreppets omfattning

Begreppet kontroll definieras inte vare sig i EG-förordningarna om beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel eller i EG-förordningarna om vin och spritdrycker. Begreppet bör därför tolkas med ledning av definitionen i artikel 2.2 i Europaparlamentets och rådets förordning nr 882/2004. Enligt denna artikel avses med kontroll enligt förordningen kontroll av om specificerade krav har uppfyllts, genom undersökning och bedömning av sakligt underlag. Enligt artikel 2.1 i samma förordning utgör offentlig kontroll varje form av kontroll som utförs av den behöriga myndigheten eller av gemenskapen i syfte att kontrollera efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

Såväl begreppet offentlig kontroll som kontroll av att produktspecifikationerna följs innan produkten släpps ut på marknaden avser således s.k. operativa förfaranden.

Såsom har angetts ovan anser regeringen att begreppet kontroll ska omfatta såväl offentlig kontroll som kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden. Kontrollbegreppet följer direkt av EG-förordningarna och används även inom den lagstiftning som rör bl.a. livsmedel, foder och animaliska biprodukter. Regeringen anser att samma begrepp bör användas inom det nu aktuella området.

I den nuvarande lagen och förordningen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. förekommer begreppet tillsyn. Begreppet tillsyn har i svensk rätt haft olika innebörder beroende på i vilket sammanhang som tillsynen har reglerats. När det gäller geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar och garanterade traditionella specialiteter har begreppet använts bl.a. för de oberoende och självständiga granskningar av tillsynsobjekt som genomförs i syfte att kontrollera efterlevnaden av regelverket, inklusive myndighetens eller kontrollorganets åtgärder för att komma till rätta med påträffade brister. Tillsynsbegreppet har inom detta område även innefattat annan verksamhet än den granskning som beskrivits ovan, såsom rådgivning och allmän information m.m. Sistnämnda verksamheter täcks dock inte av begreppet kontroll såsom begreppet definierats i den direkt gällande EG-rätten.

SWEDAC motsätter sig att begreppet tillsyn byts ut mot begreppet kontroll. SWEDAC anför att en tillämpning av kontrollbegreppet inom detta område kommer att leda till oklarheter och missförstånd, särskilt som det i promemorian framgår att med kontroll avses även informations- och rådgivningsinsatser. *Lantbrukarnas Riksförbund* anser att myndigheterna, sedan begreppet tillsyn ersatts av begreppet kontroll

inom bl.a. livsmedelsområdet, tenderar att överge den del av tillsynen som ger möjlighet till dialog och utbyte mellan myndigheter och enskilda. Såsom utvecklats närmare ovan och i avsnitt 9.4.1 menar regeringen att informations- och rådgivningsinsatser ligger utanför kontrollbegreppet. Det är dock inte meningen att myndigheterna ska upphöra med dessa uppgifter. En bra dialog mellan myndigheter och företag är av stor vikt för att uppnå en väl fungerande produktion och försäljning av kvalitetsprodukter. Myndigheterna ska även i fortsättningen ha ansvaret för att utföra dessa uppgifter på ett ändamålsenligt sätt. Ansvaret för dessa uppgifter framgår av en särskild paragraf i lagen (se 6 § i lagen och avsnitt 9.4.1).

9.2 Kontrollmyndigheter

Regeringens förslag: Begreppet tillsynsmyndighet ska ersättas av begreppet kontrollmyndighet.

Kontroll av efterlevnaden av den nya lagen och av de EG-förordningar som kompletteras av lagen ska utövas av statliga myndigheter och kommuner i enlighet med vad regeringen föreskriver.

En kommuns uppgifter ska fullgöras av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- eller hälsoskyddsområdet.

Regeringens bedömning: Livsmedelsverket bör även i fortsättningen samordna kontrollen av efterlevnaden av regelverket. Länsstyrelsen bör vara samordnande myndighet på länsnivå.

Promemorians förslag och bedömning: I promemorian har föreslagits att Livsmedelsverket ska ansvara för och samordna kontrollen av efterlevnaden av de nationella författningarna och av de EG-förordningar som kompletteras av lagen inom sitt verksamhetsområde och att Jordbruksverket ska göra detsamma inom sitt verksamhetsområde.

Remissinstanserna: *Livsmedelsverket* föreslår att endast Livsmedelsverket utses som behörig myndighet, för att undvika den administrativa börda som ett utnämmande av två behöriga myndigheter innebär för företagen. *Jordbruksverket* anser att det är logiskt att dela upp uppgifterna på Livsmedelsverket och Jordbruksverket utifrån respektive myndighets ansvarsområde, i syfte att ta till vara den specifika kompetens som finns inom respektive organisation. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att eventuella organisatoriska förändringar på central nivå bör samordnas med resultatet av förslagen i betänkandet Trygg med vad du äter (SOU 2009:08). *Patent- och registreringsverket* anser att det är naturligt att Jordbruksverket övertar ansvaret i den del en sökt beteckning inte avser livsmedel. *Svensk Mjök* anser att administrationen bör ligga på antingen Jordbruksverket eller Livsmedelsverket och inte delas upp mellan verken, eftersom det är viktigt att handläggning och kontroll inte skiljer sig åt beroende på vilken produkt som avses. Övriga remissinstanser har inte särskilt berört denna fråga.

Nuvarande kontrollmyndighet

Livsmedelsverket är i dag kontrollmyndighet enligt 3 § i den nuvarande förordningen (1995:1345) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m., såväl när det gäller livsmedel som jordbruksprodukter. Inom det ansvarsområde som följer av bestämmelserna i livsmedelslagen (2006:804) ska även den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet se till att reglerna följs.

Produkter som omfattas av kontroll

Den kontroll som ska utföras enligt lagen och de EG-förordningar som kompletteras av lagen avser inte endast livsmedel, utan även jordbruksprodukter som inte faller under livsmedelslagens definition av livsmedel.

Enligt 2 § livsmedelslagen ska begreppet livsmedel ha samma betydelse som i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedels säkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet. Enligt artikel 2 i denna förordning avses med livsmedel alla ämnen eller produkter, oberoende av om de är bearbetade, delvis bearbetade eller obearbetade, som är avsedda att eller rimligen kan förväntas att förtäras av människor. Begreppet livsmedel inbegriper bl.a. inte levande djur, utom om de har behandlats för att släppas ut på marknaden som livsmedel, eller växter före skörd.

Rådets förordning (EG) nr 509/2006 är tillämplig dels på jordbruksprodukter som är avsedda som livsmedel och förtecknade i bilaga I till fördraget, dels på livsmedel förtecknade i bilaga I till förordningen. Produkter som är "avsedda som livsmedel" bör motsvara produkter som är "avsedda att eller rimligen kan förväntas att förtäras av människor". Förordningens tillämpningsområde ryms således inom den definition av begreppet livsmedel som anges i livsmedelslagen.

Rådets förordning (EG) nr 510/2006 är tillämplig på jordbruksprodukter avsedda som livsmedel enligt bilaga I till fördraget, på livsmedel enligt bilaga I till förordningen och på jordbruksprodukter enligt bilaga II till förordningen. De jordbruksprodukter som uppräknas i bilaga II till förordningen är bl.a. hö, kork, ull, korgvide och skäktat lin. Detta är således inte produkter som är "avsedda att eller rimligen kan förväntas att förtäras av människor". De omfattas således inte av definitionen av begreppet livsmedel i livsmedelslagen och faller därmed i princip inte inom Livsmedelsverkets verksamhetsområde.

Livsmedelsverkets befintliga kontrollstruktur

Inom Livsmedelsverkets verksamhetsområde utövas kontroll på lokal, regional och central nivå. När det gäller kontrollen av livsmedelsanläggningar (livsmedelsbutiker, restauranger etc.) bedrivs den största delen av den operativa offentliga kontrollen lokalt av kommunerna. Livsmedels-

verket utövar operativ kontroll av slakterier, styckanläggningar och större mejerier och livsmedelsindustrier. Länsstyrelserna har fr.o.m. den 1 januari 2009 övertagit den operativa kontrollen av livsmedelsföretag i primärproduktionen från kommunerna. Länsstyrelserna utövar i övrigt den regionala kontrollen, vilken huvudsakligen består i att lämna rådgivning och samordna kontrollen inom länet. Den samordnande kontrollmyndigheten är Livsmedelsverket.

Prop. 2009/10:22

Jordbruksverkets befintliga kontrollstruktur

Även inom Jordbruksverkets verksamhetsområde bedrivs kontrollen på olika nivåer. Jordbruksverket utövar operativ kontroll bl.a. av att EU:s bestämmelser om kvalitet och märkning av frukt och grönt följs. Detta görs genom stickprovskontroller hos producenter, packare och grossister samt ute i butiker. Jordbruksverket genomför även offentlig kontroll av bl.a. foderanläggningar. Jordbruksverket har också samordningsansvar inom bl.a. foderområdet. Från och med den 1 januari 2009 har ansvaret för den offentliga kontrollen av djurskydd och foder i primärproduktionen överförs från kommunerna till länsstyrelserna. Sedan den 1 januari 2008 ansvarar länsstyrelserna för den s.k. tvärvillkorskontrollen inom jordbruksproduktionen.

Ansvarig myndighet när det gäller livsmedel

Livsmedelsverket ska, enligt förordningen (2007:1043) med instruktion för Livsmedelsverket, utöva verksamhet på livsmedelsområdet.

Livsmedelsverket är kontrollmyndighet enligt den nuvarande lagstiftningen och har en väl organiserad struktur för livsmedelskontroll. Ingenting talar för annat än att Livsmedelsverket även i fortsättningen ska ha ett samordningsansvar när det gäller livsmedel.

Ansvarig myndighet när det gäller jordbruksprodukter

Livsmedelsverket har enligt gällande regler det övergripande ansvaret för att se till att regler om märkning av livsmedelsprodukter följs och är i dag ansvarigt för kontrollen av beteckningar på livsmedel, jordbruksprodukter, vin och spritdrycker. Det är alltså Livsmedelsverket som i dagsläget har relevant kompetens när det gäller lagstiftningen och tillämpningen av lagstiftningen. Detta talar för att även i fortsättningen låta Livsmedelsverket ha det övergripande ansvaret för kontrollen av de relevanta produkterna. Det som talar emot detta är att Livsmedelsverket saknar egentlig kunskap om själva produkterna.

Av förordningen (2007:1042) med instruktion för Statens jordbruksverk framgår att Jordbruksverket är förvaltningsmyndighet på jordbrukets område. Kontrollen när det gäller beteckningar på jordbruksprodukter som inte är avsedda som livsmedel hör således formellt sett snarast till Jordbruksverkets ansvarsområde. Jordbruksverket är kontrollmyndighet enligt t.ex. lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter och tillämpar därigenom redan i dag kontrollbestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004. Om man

endast ser till produkternas art skulle detta alltså tala för att överföra det samordnande ansvaret för kontrollen när det gäller skyddet för beteckningar på jordbruksprodukter som inte är avsedda som livsmedel till Jordbruksverket.

Som nämnts ovan (avsnitt 9.1) ska kontroll genomföras dels innan produkten släpps ut på marknaden, dels i form av offentlig kontroll. Den offentliga kontrollen ska genomföras i alla led i produktionen, bearbetningen och distributionen av produkter. En utgångspunkt är att i de fall det finns befintliga kontrollstrukturer bör dessa av effektivitetsskäl utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt.

I kommissionens databas över registrerade beteckningar (DOOR) finns det i dag inte några svenska beteckningar på jordbruksprodukter registrerade. Det finns totalt tre beteckningar registrerade, varav två avser eteriska oljor och en avser hö. Ytterligare två ansökningar om registrering av beteckning i kategorin blommor och prydnadsväxter har lämnats in.

De produkter som omfattas av den aktuella EG-förordningen är hö, eteriska oljor, kork, koschenill, blommor och prydnadsväxter, ull, korgvide, skäktat lin och bomull. Den offentliga kontroll som kan komma i fråga bör avse kontroll i bearbetningsanläggningar och i butiker. Varken länsstyrelsernas kontroll inom primärproduktionen eller kommunernas kontroll av livsmedelsanläggningar är anpassade för dessa produkter. Det finns således inte någon befintlig kontrollstruktur som kan utnyttjas.

I promemorian föreslogs att Jordbruksverket ska ansvara för kontrollen när det gäller jordbruksprodukterna. Jordbruksverket har tillstyrkt förslaget medan Livsmedelsverket och Svensk Mjölk har förordat att kontrollansvaret av effektivitetsskäl hålls samman. Regeringen instämmer i den bedömning som Livsmedelsverket och Svensk Mjölk gör. Som regeringen konstaterat tidigare har Jordbruksverket sakkunskapen om produkterna medan Livsmedelsverket har kunskapen om lagstiftningen och förfarandet. Det är vidare inte möjligt att direkt använda sig av en befintlig kontrollorganisation. Då det rör sig om ett mycket litet antal produkter kan det enligt regeringens mening inte anses vara effektivt, vare sig ur ett kostnadsperspektiv eller ett kompetensperspektiv, att skapa en ny organisation för handläggning av ärenden enligt den aktuella lagstiftningen och för kontroll av att lagstiftningen följs hos Jordbruksverket. Regeringen anser således, vid en samlad bedömning, att Livsmedelsverket även i fortsättningen bör ansvara för kontrollen i dess helhet.

Det bör i en regeringsförordning klargöras att Livsmedelsverket ska samråda med Jordbruksverket i ärenden som rör de jordbruksprodukter som avses i bilaga II till rådets förordning (EG) nr 510/2006. Det bör vidare av Livsmedelsverkets instruktion framgå att verket är kontrollmyndighet, även såvitt avser jordbruksprodukter, vid tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 510/2006.

Organisationen av kontrollen

Inom Livsmedelsverkets verksamhetsområde utövas kontroll på lokal, regional och central nivå. Kommunerna, länsstyrelserna och Livsmedelsverket genomför operativ kontroll. Länsstyrelserna har dessutom en råd-

givande och samordnande funktion inom länet. Livsmedelsverket är som nämnts samordnande myndighet på central nivå. Prop. 2009/10:22

Inom livsmedelsområdet finns således en struktur för kontroll av livsmedelsprodukter, där såväl kommunerna och länsstyrelserna som Livsmedelsverket är engagerade. Kontroll enligt den nya lagen bör av effektivitetsskäl samordnas med den ordinarie livsmedelskontrollen och utföras som ett led i respektive myndighets ordinarie kontrollverksamhet.

När det gäller kontrollen av jordbruksprodukter finns däremot inte någon organiserad kontrollstruktur. Kontrollen av att lagstiftningen om skyddade beteckningar följs ska ske såväl innan produkterna släpps ut på marknaden som i form av offentlig kontroll av att lagstiftningen följs. Det finns för närvarande tre beteckningar registrerade för jordbruksprodukter. Det har lämnats in ytterligare två ansökningar. Ingen av registreringarna eller ansökningarna avser svenska produkter. Mot denna bakgrund kan det antas att kontrollen främst kommer att inriktas mot anläggningar som bearbetar produkterna och butiker som saluför produkterna. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 ska en riskbaserad offentlig kontroll genomföras. En riskbaserad kontroll som avser ett fåtal produkter kan förväntas bli mycket begränsad.

De jordbruksprodukter som avses kan finnas i olika typer av anläggningar och butiker. Då det rör sig om en begränsad kontroll som i största utsträckning inte är möjlig att samordna med den befintliga livsmedelskontrollen anser regeringen att det är lämpligt att koncentrera denna kontrollverksamhet till en myndighet. Ansvar för den operativa kontrollen av de aktuella jordbruksprodukterna bör därför ligga centralt på Livsmedelsverket.

Den närmare ansvarsfördelningen mellan berörda myndigheter bör göras genom föreskrifter på regeringsnivå. Eftersom det kan bli aktuellt att peka ut kommunerna som kontrollmyndigheter behöver regeringen ett bemyndigande för att kunna föreskriva om detta.

9.3 Delegering av uppgifter i kontrollen

Regeringens förslag: I likhet med vad som gäller i dag ska regeringen kunna överlämna till ett enskilt kontrollorgan att utöva kontroll över efterlevnaden av lagen och EG-regelverket. Även Livsmedelsverket ska kunna lämna över kontrolluppgifter till ett kontrollorgan.

Ett överlämnande av uppgifter till ett kontrollorgan ska dock inte kunna avse rätten att besluta om åtgärder vid bristande efterlevnad av regelverket.

Promemorians förslag och bedömning: I promemorian föreslogs att bestämmelsen i den nuvarande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m., enligt vilken regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till ett enskilt kontrollorgan att utöva tillsyn, skulle överföras till den nya lagen, men begränsas till att avse kontrollen av att produktspecifikationerna följs innan en produkt släpps ut på marknaden. I promemorian gjordes bedöm-

ningen att det inte var nödvändigt att i lag reglera kontrollmyndigheternas möjlighet att delegera särskilda uppgifter i den offentliga kontrollen till kontrollorgan.

Remissinstanserna: *SWEDAC* anser att kontrollen av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden bör samordnas med certifiering på andra delar av livsmedelsområdet, t.ex. inom ekologisk produktion. De kontrollorgan som i dag är verksamma inom livsmedelscertifiering i Sverige är ackrediterade enligt standarden SS-EN 45011 och det är lämpligt att denna standard även kan ingå som krav på kontrollorgan i den aktuella lagstiftningen. Övriga remissinstanser har inte särskilt berört denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Av artikel 14 i rådets förordning (EG) nr 509/2006, artikel 10 i rådets förordning (EG) nr 510/2006, artikel 24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 och artikel 47 i rådets förordning (EG) nr 479/2008 följer att den offentliga kontrollen när det gäller de skyldigheter som fastställs i dessa förordningar ska utföras i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004. Enligt artikel 5 i den sistnämnda förordningen får den behöriga myndigheten under angivna förutsättningar delegera vissa särskilda uppgifter i den offentliga kontrollen till ett eller flera kontrollorgan. Med kontrollorgan avses enligt artikel 2 i samma förordning en oberoende tredje part till vilken den behöriga myndigheten har delegerat vissa uppgifter. En sådan tredje part kan vara ett offentlig-rättsligt organ eller ett enskilt organ som fått sig tilldelat dessa kontrolluppgifter.

Av artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 509/2006, artikel 11 i rådets förordning (EG) nr 510/2006, artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 och artikel 48 i rådets förordning (EG) nr 479/2008 framgår att en kontroll av att produktspecifikationerna följs ska göras innan en produkt släpps ut på marknaden. Denna kontroll ska utföras av en eller flera behöriga myndigheter som ansvarar för offentlig kontroll och/eller av ett eller flera kontrollorgan enligt artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 som utför produktcertifieringar. Kontrollen av att produktspecifikationerna följs ska således utföras av samma myndigheter eller organ som de som utför den offentliga kontrollen.

Inom området ekologisk produktion har kontrollorgan använts sedan 1990-talet för att kontrollera efterlevnaden av lagstiftningen. Kontrollorganen ansvarar för såväl planeringen av som utförandet av kontrollen. Regelverket om ekologisk produktion syftar, i likhet med det som reglerar skyddade beteckningar, till att tillföra den aktuella produkten ett mervärde. Den EG-rättsliga regleringen av kontrollsystemet på de båda områdena har också många likheter med varandra, t.ex. krävs det att produkterna ska genomgå kontroll innan de släpps ut på marknaden. Även inom områdena livsmedel, foder och djurhälsa öppnar EG-rätten och den svenska lagstiftningen upp för användandet av privata kontrollorgan vid den offentliga kontrollen. Regeringen anser att det ur effektivitetssynpunkt är en fördel att ha ett enhetligt kontrollsystem inom närliggande områden. Möjligheten att använda kontrollorgan vid kontrollen bör därför finnas även inom området skyddade beteckningar.

Avsikten är att kontrollorganen i kontrollmyndighetens ställe ska kunna utföra kontroller, t.ex. i livsmedelsanläggningar. Enligt vad regeringen föreslår i avsnitt 9.8 bör kontrollorganen i detta syfte ha rätt att få tillträde till lokaler och utrymmen samt rätt att ta del av handlingar och upplysningar. I likhet med vad som är fallet inom området ekologisk produktion kan kontrollorganen även komma att ha uppgifter som innefattar rätten att skönmässigt bestämma t.ex. vilka objekt som ska kontrolleras och vid vilken tidpunkt kontrollbesök ska ske. Det sagda innebär att kontrollorganen i likhet med kontrollmyndigheterna kommer att utföra förvaltningsuppgifter som – i begränsad omfattning – innefattar myndighetsutövning.

Av 11 kap. 6 § tredje stycket regeringsformen framgår att förvaltningsuppgift kan överlämnas till enskilda organ. Om uppgiften innefattar myndighetsutövning ska det enligt samma bestämmelse ske med stöd av lag. Den nya lagen bör därför i likhet med den nuvarande lagen innehålla en bestämmelse om att uppgifter får överlämnas till ett kontrollorgan. Bemyndigandet bör dock få en annan utformning, bl.a. mot bakgrund av att begreppet kontroll bör användas i stället för tillsyn.

Av artikel 5 jämförd med artikel 54 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 framgår, när det gäller offentlig kontroll, att den behöriga myndigheten inte får delegera uppgiften att vidta åtgärder vid bristande efterlevnad av regelverket. Denna begränsning bör enligt regeringens mening gälla såväl vid offentlig kontroll som vid kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden. Om kontrollorganet upptäcker avvikelser eller överträdelser ska kontrollorganet således rapportera dessa till kontrollmyndigheten, som då har möjlighet att mot bakgrund av kontrollorganets rapport fatta eventuellt nödvändiga beslut.

Den EG-rättsliga principen om fri rörlighet för tjänster innebär enligt regeringens mening att det inte är möjligt att i den nya lagen ställa upp krav på att kontrollorganen ska ha svensk anknytning (se bl.a. EG-domstolens dom i mål C-393/05). Det kan således bli aktuellt att överlåta förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning till ett utländskt organ. Därmed aktualiseras en tillämpning av 10 kap. 5 § fjärde stycket regeringsformen. Detta innebär att riksdagens beslut ska tas med kvalificerad majoritet eller i grundlagsordning. Ett bemyndigande att överlåta förvaltningsuppgift till ett utländskt kontrollorgan ska enligt samma bestämmelse avse en viss myndighet. Den myndighet som ska ges rätt att överlåta förvaltningsuppgift måste alltså anges i lagen.

SWEDAC har anfört att det är lämpligt att standarden SS-EN 45011 kan ingå som krav på kontrollorgan i den aktuella lagstiftningen vid kontrollen av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden. Regeringen konstaterar att detta följer av direkt tillämplig EG-lagstiftning, nämligen artikel 15.3 i rådets förordning (EG) nr 509/2006, artikel 11.3 i rådets förordning (EG) nr 510/2006, artikel 22.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 och artikel 48.3 i rådets förordning (EG) nr 479/2008. I dessa artiklar anges att de certifieringsorgan som avses ska iakttä och, fr.o.m. den 1 maj 2010, vara ackrediterade enligt den europeiska standarden EN 45011 eller ISO/IEC Guide 65 (Allmänna krav för organ som handhar produktcertifierings-system).

Promemorians lagförslag angående delegering av kontroll (5 §) innehåller en hänvisning till artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004. Enligt regeringens mening är denna artikel endast tillämplig i den mån det inte finns avvikande bestämmelser i de förordningar som mer i detalj reglerar de olika sakområdena. Det bör därför inte i lagtexten införas en direkt hänvisning till denna artikel.

9.4 Kontrollmyndigheternas övriga skyldigheter

9.4.1 Rådgivning och information

Regeringens förslag: Kontrollmyndigheterna ska genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra de krav som ställs i lagen, föreskrifter och beslut meddelade med stöd av lagen och de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *SWEDAC* anser att tillämpningen av begreppet kontroll inom detta område kommer att leda till oklarheter och missförstånd, särskilt som det i promemorian framgår att med kontroll avses även informations- och rådgivningsinsatser. *Lantbrukarnas Riksförbund* anser att myndigheterna, sedan begreppet tillsyn har ersatts av begreppet kontroll inom bl.a. livsmedelsområdet, tenderar att överge den del av tillsynen som ger möjlighet till dialog och utbyte mellan myndigheter och enskilda. Förbundet understryker vikten av 6 § i lagförslaget. Övriga remissinstanser har inte särskilt berört denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Begreppet offentlig kontroll, såsom det definieras i förordning (EG) nr 882/2004, avser de operativa förfaranden som regleras genom den förordningen. Detta begrepp har en snävare innebörd än begreppet tillsyn, på det sätt begreppet tillsyn har använts i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel. Även kontrollen av att produktspecifikationerna följs avser ett operativt förfarande. Såsom har angetts i avsnitt 9.1 bör begreppet tillsyn ersättas av begreppet kontroll och begreppet kontroll bör omfatta såväl offentlig kontroll som kontroll av att produktspecifikationerna följs. Detta innebär att generella serviceuppgifter i förhållande till allmänheten och andra kontrollmyndigheter, såsom rådgivning, allmän information och utvecklingsstöd m.m., faller utanför kontrollbegreppet. Enligt regeringens mening bör berörda kontrollmyndigheter dock även fortsättningsvis genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att bedriva sin verksamhet i enlighet med lagstiftningen. En bra dialog mellan myndigheterna och företagen är ett viktigt moment i denna verksamhet. Den del av tillsynen som ger möjlighet till dialog och utbyte mellan myndigheter och enskilda ska således även fortsättningsvis äga rum. Kontrollmyndigheterna och de behöriga myndigheterna bör även fortsättningsvis ansvara för denna verksamhet. Regeringen anser att detta för tydlighets skull bör regleras i lagen.

Kontrollorganen ska, enligt den standard de ska följa, vara oberoende och inte ge råd eller erbjuda konsulttjänster till de som är föremål för

9.4.2 Kontrollmyndigheternas skyldighet att verka för att överträdelser beivras

Regeringens förslag: Den myndighet som utövar kontroll ska verka för att överträdelser av lagen, de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen, beivras.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Svensk Mjök* poängterar att den möjlighet till civilrättsliga sanktioner som finns i varumärkeslagen inte på något sätt förminskar svenska myndigheters ansvar att agera om någon aktör använder skyddade beteckningar felaktigt eller i ont uppsåt. Övriga remissinstanser har inte berört denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Under remissbehandlingen av förslaget till ny livsmedelslag påpekade flera remissinstanser att det var angeläget att det uttryckligen angavs att tillsynsmyndigheterna är skyldiga att beivra överträdelser. En sådan bestämmelse fanns i den tidigare livsmedelslagen, men saknades i det förslag till ny livsmedelslag som remitterades. Bestämmelsen infördes i den tidigare gällande livsmedelslagen (1971:511) för att inskräpa vikten av att tillsynsmyndigheterna i ökad utsträckning beivrar de överträdelser som de uppmärksammar i sin verksamhet. I förarbetena nämndes särskilt vikten av att tillsynsmyndigheterna vid misstanke om brott utan dröjsmål åtalsanmäler saken samt att myndigheterna mer aktivt använder vitesinstrumentet (prop. 1988/89:68, s. 59). Till följd av remissinstansernas synpunkter infördes en sådan bestämmelse även i den nya livsmedelslagen (2006:804).

Regeringen anser att det även i det här sammanhanget är angeläget att det i lagen slås fast att kontrollmyndigheterna är skyldiga att verka för att överträdelser beivras för att inskräpa vikten av att myndigheterna i ökad utsträckning beivrar de överträdelser som de uppmärksammar i sin verksamhet. Det är viktigt att myndigheterna vid misstanke om överträdelser mer aktivt använder vitesinstrumentet och även i övrigt utnyttjar de instrument som är tillgängliga för att beivra överträdelser. Såsom *Svensk Mjök* har påpekat innebär bestämmelserna om civilrättsliga sanktioner i varumärkeslagen inte att myndigheterna fräntas sitt ansvar att beivra de överträdelser de upptäcker.

Lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel bör således innehålla en bestämmelse som ålägger kontrollmyndigheterna att beivra överträdelser av regelverket.

Enligt förslaget är det endast en kontrollmyndighet som ska kunna meddela förelägganden och förbud, förena dessa med vite, omhänderta varor samt vidta rättelse. Skyldigheten att beivra överträdelser bör således endast avse kontrollmyndigheterna. Kontrollorganen bör alltså inte ha motsvarande skyldighet, men är till följd av sitt uppdrag skyldiga att rapportera eventuella oegentligheter till kontrollmyndigheten.

Regeringens förslag: Kommuner ska kunna komma överens om att de kontrolluppgifter som en kommun har ska fullgöras helt eller delvis av en annan kommun och att en person som är anställd av en kommun ska få fatta beslut på en annan kommuns vägnar.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har särskilt berört denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Det finns möjligheter för kommuner att inom djurskyddsområdet och livsmedelsområdet anlita en annan kommun för att utföra vissa kontrolluppgifter. Denna möjlighet finns också enligt lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter och beträffande tillsyn enligt miljöbalken. Kommunen ges rätt att komma överens med en annan kommun om att kontrolluppgifter som kommunen har ska fullgöras av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenheten att meddela beslut i ett ärende. Kommunen får vidare, efter överenskommelse med en annan kommun, uppdra åt anställda i den kommunen att besluta på kommunens vägnar i ett visst ärende eller en grupp av ärenden. Uppdraget kan inte avse ärenden som avses i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900), dvs. ärenden som exempelvis avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet.

En möjlighet till samverkan genom avtal kan vara av betydelse framför allt för mindre och resurssvaga kommuner. Ett utökat samarbete kan minska sårbarheten i den enskilda kommunen och samtidigt ge inspektörerna samma möjlighet att specialisera sig som inspektörer i större kommuner. Det kan många gånger, framför allt i kommuner med mindre antal ärenden, framstå som mer praktiskt att anlita en annan kommun för att utföra vissa uppgifter än att använda sig av de möjligheter som kommunallagen ger i fråga om samarbetsformer (3 kap. 3 a § kommunallagen). Regeringen anser, i enlighet med vad som anges i promemorian, att kommunerna bör få samma möjligheter att anlita andra kommuner för att utföra uppgifter inom kontrollen av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel som de har inom områdena för djurskydd, foder och livsmedel.

En utgångspunkt för förslaget är att varje kommun ska behålla ansvaret för sin verksamhet även om kommunen anlitar personal som är anställd i en annan kommun. Den föreslagna möjligheten att delegera själva beslutanderätten till andra kommuners personal innebär att den anställda ges rätt att handlägga vissa ärenden eller ärendetyper och att fatta beslut i ärendena i den delegerande kommunens namn.

Delegeringen medför inte att arbetsgivarförhållandena ändras utan delegaten är fortfarande formellt sett anställd i den andra kommunen. I sekretesshänseende kommer den anställda dock att betraktas som en del av den delegerande kommunen (jfr 2 kap. 1 § samt 6 kap. 2 och 3 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)). Delegeringen skiljer sig till sin natur i princip inte från den delegering av beslutsrätten som en kommunal nämnd enligt kommunallagens bestämmelser har rätt att

lämna till anställda i den egna kommunen. Därutöver innebär förslaget att kommunerna ges möjlighet att genom överenskommelse lämna över vissa uppgifter till en kommun utan att beslutanderätten lämnas över. Det kan t.ex. röra sig om inspektioner, provtagningar eller andra utredningar av betydelse för kontrollen. Prop. 2009/10:22

9.6 Föreläggande riktat mot en kommun

Regeringens förslag: Livsmedelsverket ska ha rätt att förelägga en kommun som inte fullgör sina skyldigheter att vidta rättelse.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Rikspolisstyrelsen* anser att det, för att åstadkomma en enhetlig tillämpning av lagen i olika delar av landet, är viktigt att Livsmedelsverket har befogenhet att rikta förelägganden med krav på åtgärder mot en kommun som brister i sin kontroll. Detta är särskilt viktigt som kontrollmyndigheternas möjligheter att vidta åtgärder för att beivra överträdelser enligt förslaget sträcker sig till att utfärda förelägganden och förbud samt att vidta rättelse m.m. Övriga remissinstanser har inte särskilt berört denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Inom livsmedelsområdet utövar Livsmedelsverket något som kan betecknas som tillsyn över den kommunala tillsynen. Den 1 juli 2005 fick Livsmedelsverket möjlighet att rikta ett föreläggande med krav på åtgärder mot en kommun som brister i tillsynen för att åstadkomma en bättre och mer likvärdig tillsyn över landet (se prop. 2004/05:72). Denna befogenhet överfördes till den nu gällande livsmedelslagen (2006:804). Som *Rikspolisstyrelsen* har påpekat är detta ett viktigt medel för att åstadkomma en enhetlig rättstillämpning i olika delar av landet. En motsvarande bestämmelse bör därför enligt regeringens mening införas i den nya lagen om kontroll av skyddade beteckningar.

9.7 Föreskrifter om kontroll

Regeringens förslag: Bestämmelsen i den nuvarande lagen med bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur tillsynen ska bedrivas ska i sak överföras till den nya lagen. Bemyndigandet ska utvidgas till att omfatta föreskrifter om skyldighet för en kontrollmyndighet eller ett kontrollorgan att lämna information till en samordnande myndighet.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Länsstyrelsen i Norrbottens län* är positiv till att det förtydligas att kontrollmyndigheterna är skyldiga att lämna information till en samordnande myndighet. Övriga remissinstanser har inte särskilt berört denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Den nuvarande lagen om skydd för beteckningar innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myn-

dighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur tillsynen ska bedrivas. Även i den nya lagen om kontroll av skyddade beteckningar finns behov av en bestämmelse med stöd av vilken mer detaljerade föreskrifter kan antas om hur kontrollen ska genomföras i praktiken. Bestämmelsen bör därför överföras till den nya lagen.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 finns krav på rapportering från medlemsstaterna till kommissionen när det gäller kontrollen. För att rapporteringen ska kunna fullgöras behöver den samordnande myndigheten kunna inhämta uppgifter om kontrollen från kommuner och kontrollorgan. Lagstöd för att kunna göra detta finns i bl.a. livsmedelslagen (2006:804). Det bör finnas likvärdiga möjligheter till rapportering inom samtliga kontrollområden som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning 882/2004. Det bör därför i den här aktuella lagen finnas en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för kontrollmyndigheter eller för ett kontrollorgan att lämna uppgifter till en samordnande myndighet. Bemyndigandet innefattar även en rätt att meddela föreskrifter om inom vilken tid och på vilket sätt uppgifterna ska lämnas.

9.8 Kontrollförfarandet

Regeringens förslag: Bestämmelsen i den nuvarande lagen om tillträde samt rätt att få upplysningar och handlingar (4 §) ska överföras till den nya lagen. Bestämmelsens lydelse ska dock anpassas dels till den nya lagens kontrollbegrepp, dels till de bestämmelser som finns i övriga lagar som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

Nya bestämmelser ska införas i lagen om skyldighet att tillhandahålla hjälp och om hjälp av polismyndighet. Även dessa bestämmelser ska i så stor utsträckning som möjligt utformas i enlighet med de bestämmelser som finns i övriga lagar som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Länsstyrelsen i Norrbottens län* tillstyrker de förtydliganden och tillägg som görs i förslaget angående kontrollmyndigheternas möjligheter att utföra kontrollen. *Sveriges Konsumenter* anser att det är angeläget att kontrollen av märkningen sker på ett tillfredsställande sätt, så att konsumenterna kan lita på märkningen och göra medvetna val. *Rikspolisstyrelsen* är positiv till utformningen av bestämmelsen om biträde av polismyndighet. Övriga remissinstanser har inte särskilt berört denna fråga.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt

Det finns flera nationella lagar som innehåller bestämmelser som kompletterar de bestämmelser om kontroll som finns i Europaparlamentets

och rådets förordning (EG) nr 882/2004. Sådana bestämmelser finns bl.a. i livsmedelslagen (2006:804), lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter, epizootilagen (1999:657) och zoonoslagen (1999:658). Prop. 2009/10:22

Livsmedelsverket är enligt en del av dessa lagar kontrollmyndighet när det gäller att tillämpa Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

I syfte att underlätta för kontrollmyndigheterna att utföra kontrollen inom ramen för den kontroll som redan utförs är det, enligt regeringens mening, av vikt att lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel innehåller kontrollbestämmelser som såväl till sitt innehåll som till sin utformning i huvudsak överensstämmer med bestämmelser inom närliggande områden.

Regeringen anser därför att gällande bestämmelser i den nuvarande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel bör anpassas till främst livsmedelslagens bestämmelser. Dessutom bör några nya bestämmelser införas för att åstadkomma ett fullständigt kontrollsystem som dels uppfyller kraven i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004, dels är utformat i enlighet med motsvarande system i andra lagar inom närliggande områden.

Rätt till upplysningar och tillträde

Bestämmelsen i den nuvarande lagen om rätt till upplysningar och tillträde bör i enlighet med vad som sagts ovan i sak överföras till den nya lagen. I den nya lagen bör – i likhet med vad som gäller i bl.a. livsmedelslagen – kontrollmyndighetens och kontrollorganets rätt att få upplysningar och tillträde utvidgas till att gälla alla områden, lokaler och utrymmen som har anknytning till verksamheten. Tillträdesrätten bör dessutom uttryckligen även omfatta en rätt att göra undersökningar och ta prover.

Rätten att få upplysningar och tillträde bör vidare gälla även för EG:s institutioner och för inspektörer och experter som utsetts av institutionerna.

Skyldighet att tillhandahålla hjälp

Enligt artikel 4.2 g i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 ska den behöriga myndigheten som medlemsstaten utser se till att de företagare som kontrolleras är skyldiga att undergå de inspektioner som genomförs i enlighet med förordningen och att bistå myndighetens personal när den genomför sina uppgifter. För att den behöriga myndigheten ska kunna verkställa bestämmelsen bör det i den nya lagen införas en skyldighet för den som är föremål för offentlig kontroll att tillhandahålla den hjälp som behövs för att kontrollen ska kunna genomföras. En bestämmelse med detta innehåll finns bl.a. i livsmedelslagen.

Polismyndigheten ska enligt 27 § livsmedelslagen lämna den hjälp som behövs för utövande av offentlig kontroll eller verkställighet av beslut enligt livsmedelslagstiftningen.

Eftersom kontrollen enligt lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel är avsedd att åtminstone delvis utföras i samband med redan befintlig kontrollverksamhet bör en bestämmelse med samma innehåll införas i denna lag. Bestämmelsen ska gälla såväl vid utövande av kontroll som vid verkställighet av beslut. Mot bakgrund av de långtgående befogenheter som detta medför anser regeringen dock att bestämmelsen ska begränsas på så sätt att hjälp av polismyndighet endast kan begäras av en kontrollmyndighet. Ett kontrollorgan som inte kan utföra sitt uppdrag, t.ex. på grund av att kontrollorganet inte bereds tillträde till lokaler m.m. får rapportera detta till kontrollmyndigheten som då kan vidta lämpliga åtgärder.

10 Åtgärder vid bristande efterlevnad av regelverket

10.1 Förelägganden och förbud, vite

Regeringens förslag: Bestämmelsen i den nuvarande lagen om förelägganden och förbud samt vite (5 §) ska överföras till den nya lagen. Bestämmelsen ska dock anpassas dels till den nya lagens kontrollbegrepp, dels till de bestämmelser som finns i övriga lagar som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Livsmedelsverket* anser att lydelsen av den föreslagna 13 § bör anpassas till motsvarande bestämmelse i 22 § livsmedelslagen, genom att en hänvisning till 9 § införs. *Stockholms tingsrätt* anmärker att det är mindre lämpligt att överlåta åt den företagare som blir föremål för föreläggande vid vite av domstol enligt varumärkeslagen eller av kontrollmyndigheten enligt lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel att upplysa myndigheterna om förfarandet vid den andra myndigheten. Övriga remissinstanser har inte särskilt berört denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Enligt den nu gällande bestämmelsen har tillsynsmyndigheten befogenhet att meddela förelägganden eller förbud samt att i sådana beslut sätta ut vite. Regeringen anser att samma befogenhet bör ges kontrollmyndigheterna i den nya lagen. Bestämmelsen bör utformas på det sätt som Livsmedelsverket har föreslagit.

Sådana förelägganden kan avse krav på att lämna ut handlingar m.m. som behövs för en effektiv kontroll men de kan också avse åtgärder för att få näringsidkare att fullgöra sina skyldigheter enligt lagstiftningen.

Genom de ändringar i varumärkeslagen (1960:644) som trädde i kraft den 1 april 2009 kan en domstol vid vite förbjuda den som gör eller

medverkar till intrång i en beteckning som är skyddad enligt EG-förordningarna att fortsätta med det. Domstolen kan även under vissa förutsättningar meddela ett interimistiskt förbud för tiden intill dess att målet slutligen har avgjorts (se närmare om detta i avsnitt 11). Ett sådant föreläggande meddelas på yrkande av den som har rätt till eller har rätt att utnyttja beteckningen. Det rör sig alltså i det fallet om en åtgärd som kan vidtas i ett civilrättsligt förfarande.

Den bestämmelse som här föreslås överförs från den gamla till den nya lagen innebär en befogenhet för en kontrollmyndighet att meddela förelägganden vid vite. Ett vitesföreläggande enligt denna bestämmelse beslutas av kontrollmyndigheten, som kan ansöka om utdömande av vitet vid länsrätt när föreläggandet har vunnit laga kraft (6 § viteslagen [1985:206]). Det rör sig således i detta fall om en offentlighetslig åtgärd.

Dessa bestämmelser är avsedda att användas i olika sammanhang och tillämpas av olika myndigheter. De bör därför i princip kunna gälla parallellt.

Det skulle dock kunna förekomma att en allmän domstol meddelar en företagare förbud vid vite att saluföra en viss produkt i kombination med en viss beteckning, samtidigt som en kontrollmyndighet i samband med kontrollutövning meddelar samma företagare förbud vid vite att saluföra samma produkt i kombination med samma beteckning. Även om det ena föreläggandet har meddelats av en domstol enligt varumärkeslagen och det andra av en kontrollmyndighet enligt lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, innebär de i grunden att bestämmelserna i EG-förordningarna om beteckningar har åsidosatts. I sådana fall bör endast ett vitesföreläggande meddelas.

I promemorian angavs att sådana situationer i praktiken kan lösas genom att den företagare som blir föremål för kontroll upplyser kontrollmyndigheten om det pågående förfarandet i domstol. *Stockholms tingsrätt* anmärker i sitt remissvar att det är mindre lämpligt att överlåta åt den företagare som blir föremål för föreläggande vid vite av domstol enligt varumärkeslagen eller av kontrollmyndigheten enligt lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel att upplysa myndigheterna om förfarandet vid den andra myndigheten. Regeringen delar *Stockholms tingsrätts* bedömning i detta avseende. Enligt regeringens bedömning är det emellertid mycket osannolikt att problem i form av dubbla förelägganden skulle uppstå och regeringen anser därför att det i vart fall i nuläget inte krävs någon reglering av denna fråga. Om det i framtiden skulle visa sig finnas ett behov av åtgärder kommer regeringen att se över frågan.

10.2 Omhändertagande av varor

Regeringens förslag: Kontrollmyndigheten ska kunna ta hand om en vara som avses med ett föreläggande eller förbud, om föreläggandet eller förbudet inte följs.

Om en vara har tagits om hand ska ägaren ges möjlighet att under överinseende av kontrollmyndigheten ändra benämningen på eller sammansättningen av varan eller göra någon annan ändring så att den

överensstämmer med de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen. Annars ska kontrollmyndigheten låta förstöra varan på ägarens bekostnad.

Prop. 2009/10:22

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har särskilt berört denna fråga.

Skälen för regeringens förslag

Bestämmelser i lagar inom närliggande områden

Såväl i livsmedelslagen (2006:804) som i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter finns bestämmelser om särskilda ingripanden. Bestämmelserna innebär bl.a. att en kontrollmyndighet får ta hand om en vara som har släppts ut på marknaden, eller som uppenbart är avsedd att släppas ut på marknaden, i strid med de villkor eller förbud som uppställs i lagarna eller i de EG-bestämmelser som kompletteras av lagarna. En kontrollmyndighet kan enligt dessa bestämmelser även ta hand om en vara som avses med ett föreläggande eller förbud, om föreläggandet eller förbudet inte följs. Om en vara har tagits om hand får ägaren under överinseende av kontrollmyndigheten göra varan duglig till livsmedel eller foder eller använda den för något annat ändamål. Annars ska kontrollmyndigheten låta förstöra varan på ägarens bekostnad.

Livsmedelslagen och lagen om foder och animaliska biprodukter har till syfte att säkerställa en hög skyddsnivå för människors och djurs hälsa och, när det gäller livsmedel, för konsumenternas intressen. I dessa lagar och i de EG-bestämmelser som kompletteras av lagarna uppställs bl.a. vissa villkor och krav som måste vara uppfyllda för att livsmedlen och fodret ska anses vara säkra ur hälsosynpunkt. Om livsmedel och foder som inte uppfyller dessa krav släpps ut på marknaden är det av stor vikt att kontrollmyndigheten kan agera och få bort produkterna från marknaden för att skydda människors och djurs hälsa.

Det är dock även möjligt att med stöd av livsmedelslagstiftningen meddela föreskrifter om märkning och presentation av livsmedel för att tillgodose konsumentintresset. Livsmedelsverket har med stöd av 7 § livsmedelsförordningen antagit föreskrifter om märkning och presentation av livsmedel (LIVSFS 2004:27). Enligt dessa får märkningen bl.a. inte vara sådan att den på ett avgörande sätt skulle kunna vilseleda köparen, särskilt om vad som är utmärkande för livsmedlet och i synnerhet dess beskaffenhet, identitet, egenskaper, sammansättning, kvantitet, hållbarhet, ursprung eller härkomst samt tillverknings- eller produktionsmetod. Detta gäller även presentation av livsmedel, särskilt med avseende på deras form eller utseende, hur de förpackats, de förpackningsmaterial som använts, det sätt på vilket livsmedlen arrangerats och den omgivning de exponeras i. Även sådana föreskrifter kan ligga till grund för ett föreläggande enligt livsmedelslagen (22 §). Om föreläggandet inte följs kan Livsmedelsverket fatta beslut om att omhänderta varorna och med stöd av 24 § livsmedelslagen förstöra varorna om ägaren inte vidtar åtgärder för att göra varan duglig till livsmedel eller använda den för något annat ändamål.

Som redan nämnts är syftet med en beteckning snarare att skydda ett mervärde hos en produkt än att förhindra att farliga produkter släpps ut på marknaden. Det mervärde som följer med en beteckning innebär att vissa villkor eller krav är uppfyllda utöver dem som uppställs inom den lagstiftning som gäller livsmedelssäkerhet eller säkerhet när det gäller andra produkter.

När det gäller användningen av beteckningar finns det enligt regeringens bedömning inte samma behov som på området inom livsmedels- och fodersäkerhet av att snabbt få bort produkterna från marknaden, för att inte människors hälsa ska sättas på spel. Regeringen anser därför inte att det finns något behov av att ge en kontrollmyndighet befogenhet att omedelbart ta hand om en vara som har släppts ut på marknaden, eller som uppenbart är avsedd att släppas ut på marknaden, i strid med relevant lagstiftning. Om varorna inte är säkra ur hälsosynpunkt träder i stället lagstiftningen om livsmedels- och fodersäkerhet in.

Det finns emellertid samma behov som enligt livsmedelslagstiftningen att kunna omhänderta en vara om en beteckning som anges på varan är vilseledande och ägaren av varorna inte följer ett meddelat föreläggande eller förbud.

Om en benämning på en vara har registrerats enligt den lagstiftning som gäller för beteckningar ska, som huvudregel, relevant beteckning eller symbol obligatoriskt anges i märkningen av produkten. En beteckning får endast användas av den som uppfyller de villkor som uppställs i EG-förordningarna för att få använda beteckningen. Om relevanta bestämmelser inte följs får produkterna inte saluföras. Regeringen bedömer att kontrollmyndigheten, i syfte att kunna uppfylla de krav som uppställs i EG-förordningarna, ska ha möjlighet att ta hand om en vara som, trots ett föreläggande eller förbud, saluförs i strid med bestämmelserna. En möjlighet att ta hand om sådana varor kan särskilt få betydelse om det relevanta föreläggandet eller förbudet inte har förenats med vite. En bestämmelse om detta bör tas in i lagen.

Bestämmelsen bör dock tillämpas med försiktighet. Ett omhändertagande av varorna bör endast ske när det står klart att ägaren till varorna inte har för avsikt att följa ett meddelat föreläggande eller förbud och då kontrollmyndigheten inte ser någon annan möjlighet att få bort de lagstridiga varorna från marknaden.

Ändring eller förstörande av vara

Om en vara har tagits om hand bör varans ägaren ges möjlighet att under överinseende av kontrollmyndigheten ändra benämningen på eller sammansättningen av varan eller göra någon annan ändring så att den överensstämmer med de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen. Varan kan därefter lagligen säljas på marknaden.

Om ägaren av varorna inte följer ett föreläggande eller förbud och inte heller är intresserad av att göra de ändringar som behövs för att varorna lagligen ska kunna säljas på marknaden, måste kontrollmyndigheten efter ett omhändertagande ha en möjlighet att låta förstöra varorna på ägarens

bekostnad. Utan en sådan bestämmelse skulle kontrollmyndigheten vara tvungen att hålla varor i lager på obestämd tid. En alternativ lösning skulle kunna vara att ge kontrollmyndigheten möjlighet att på ägarens bekostnad göra de ändringar som behövs för att varorna ska bli lagenliga. Enligt regeringens mening är denna lösning dock inte lämplig. I de fall det är fråga om färskvaror kan det vara omöjligt att hinna genomföra nödvändiga åtgärder innan varorna blivit skämda. Kontrollmyndigheterna saknar dessutom de resurser som krävs för att kunna genomföra aktuella ändringar. Det finns även en möjlighet att kostnaden för åtgärderna överstiger varornas värde. Sammantaget anser regeringen att det kan bli nödvändigt att låta förstöra varorna på ägarens bekostnad och att en bestämmelse om detta bör tas in i lagen.

Bestämmelsen bör dock tillämpas med försiktighet. Åtgärden ska vara proportionell i förhållande till lagstiftningens syfte och endast användas som en sista utväg, när andra möjligheter har uttömts.

10.3 Rättelse

Regeringens förslag: Kontrollmyndigheten ska kunna besluta om rättelse på den enskildes bekostnad om denne inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har särskilt berört denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: En grundläggande förutsättning för att kontrollmyndigheterna ska kunna säkerställa efterlevnaden av livsmedelslagstiftningen är att myndigheterna har tillräckliga möjligheter att vidta åtgärder vid bristande efterlevnad av regelverket.

I avsnitten 10.1 och 10.2 har regeringen föreslagit att kontrollmyndigheten ska ha möjlighet att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagstiftningen ska följas, att förena förelägganden och förbud med vite och att ta hand om varor som, trots att ett föreläggande eller förbud har meddelats, ändå inte överensstämmer med de krav som uppställs i lagstiftningen.

Som en ytterligare åtgärd och för att fullt ut säkerställa en effektiv kontroll anser regeringen att kontrollmyndigheten, i likhet med vad som gäller enligt livsmedelslagen (2006:804) och lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter, även ska ha möjlighet att vidta rättelse på den enskildes bekostnad.

Kontrollmyndigheten ska kunna besluta om rättelse om någon inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

11.1 Det civilrättsliga sanktionsdirektivet

11.1.1 Syfte och tillämpningsområde

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 195, 2.6.2004, s. 16, Celex 32004L0048), som antogs den 29 april 2004, innehåller bestämmelser om civilrättsliga sanktioner för att säkerställa skyddet för materiella rättigheter. Syftet med direktivet är enligt skäl 10 i direktivet att närma medlemsstaternas lagstiftningar till varandra för att uppnå en hög, likvärdig och enhetlig skyddsnivå för immateriella rättigheter på den inre marknaden.

Enligt skäl 13 måste direktivet ges ett så brett tillämpningsområde som möjligt, så att det inbegriper alla immateriella rättigheter som omfattas av gemenskapsrättsliga bestämmelser på området och/eller den nationella lagstiftningen i den berörda medlemsstaten.

Enligt artikel 2.1 ska de åtgärder, förfaranden och sanktioner som föreskrivs i direktivet vara tillämpliga vid varje intrång i de immateriella rättigheter som följer av gemenskapsrätten och/eller den berörda medlemsstatens nationella rätt. I artikel 2.3 anges att direktivet inte ska påverka bl.a. nationella bestämmelser i medlemsstaterna som rör straffrättsliga förfaranden eller påföljder i fråga om immaterialrättsintrång.

Direktivet innehåller således bestämmelser om vilka civilrättsliga åtgärder, förfaranden och sanktioner som medlemsstaterna ska tillhandahålla för att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter.

En ingående och noggrann genomgång av direktivet har gjorts i regeringens proposition Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG (prop. 2008/09:67), som överlämnades till riksdagen den 4 december 2008.

11.1.2 Åtgärder, förfaranden och sanktioner

Enligt artikel 3 i direktivet ska medlemsstaterna tillhandahålla de åtgärder, förfaranden och sanktioner som är nödvändiga för att säkerställa skyddet för de immateriella rättigheter som omfattas av direktivet.

Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser om tillgång till bevisning och information, om vitesförelägganden och säkerhetsåtgärder, om korrigeringsåtgärder och om skadestånd.

11.1.3 Vem har rätt att begära tillämpning av åtgärderna, förfarandena och sanktionerna?

I direktivet (artikel 4) uppräknas de personkategorier som ska tillerkännas rätt att ansöka om tillämpning av åtgärderna, förfarandena och sanktionerna. Dessa är, under vissa förutsättningar, personer som innehar immateriella rättigheter, andra personer som får utnyttja dessa rättigheter, organ som förvaltar kollektiva immateriella rättigheter och organ som tillvaratar branschintressen.

Direktivet innehåller inte någon definition av begreppet immateriella rättigheter.

Kommissionen har emellertid uttalat att bl.a. geografiska angivelser omfattas av direktivet. Detta framgår av ett uttalande från kommissionen (2005/295/EG) om artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 94, 13.4.2005, s. 37).

11.2 Civilrättsliga sanktioner i varumärkeslagen

11.2.1 Införande av sanktioner som gäller beteckningar

I syfte att genomföra det civilrättsliga sanktionsdirektivet har ändringar gjorts i varumärkeslagen. Vissa av ändringarna trädde i kraft den 1 april 2009 och ytterligare ändringar trädde i kraft den 1 augusti 2009 (regeringens proposition Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG, prop. 2008/09:67).

Genom dessa ändringar i varumärkeslagen infördes en ny paragraf, 68 §, i lagen som ska gälla beteckningar som skyddas inom gemenskapen. Ändringen innebär att bestämmelserna om civilrättsliga sanktioner och åtgärder i 37 b–41 h §§ varumärkeslagen ska tillämpas vid intrång i den rätt till en beteckning som följer av

1. rådets förordning (EG) nr 509/2006 av den 20 mars 2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel,
2. rådets förordning (EG) nr 510/2006 av den 20 mars 2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel,
3. rådets förordning (EEG) nr 1576/89 av den 29 maj 1989 om allmänna bestämmelser för definition, beskrivning och presentation av spritdrycker,
4. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89,
5. rådets förordning (EG) nr 1493/1999 av den 17 maj 1999 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, och
6. rådets förordning (EG) nr 479/2008 av den 29 april 2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, om ändring av förordningarna (EG) nr 1493/1999, (EG) nr 1782/2003, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 3/2008 samt om upphävande av förordningarna (EEG) nr 2392/86 och (EG) nr 1493/1999.

11.2.2 Tillämpliga civilrättsliga sanktioner och åtgärder

De bestämmelser i varumärkeslagen som genom ändringen blivit tillämpliga även vid intrång i beteckningar avser bl.a. vitesförbud, informationsföreläggande, intrångsundersökning, skadestånd och vissa åtgärder som får vidtas med intrångsgörande varor.

Den som innehar ett varukännetecken eller den som annars har rätt att utnyttja varukännetecknet kan ansöka om att domstolen ska fatta beslut om en sanktion eller en åtgärd. Enligt 68 § varumärkeslagen gäller detta även den som har rätt att använda en beteckning enligt de ovan under 11.2.1 nämnda EG-förordningarna.

En domstol får på yrkande vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till intrång att fortsätta med det. Om käranden visar sannolika skäl för att intrång eller medverkan till intrång förekommer får en domstol vid vite interimistiskt förbjuda den som gör eller medverkar till intrång i rätten till ett varukännetecken eller en beteckning att fortsätta med det. Detsamma gäller i fråga om försök eller förberedelse till intrång (37 b §).

Om sökanden visar sannolika skäl för att någon har gjort ett intrång eller försök eller förberedelse till intrång får en domstol vid vite besluta om ett informationsföreläggande, dvs. besluta om att vissa angivna personer ska ge sökanden information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget gäller (37 c §).

Om det skäligen kan antas att någon har gjort eller medverkat till ett intrång och det behövs för att säkra bevisning får domstolen på yrkande besluta om en intrångsundersökning, dvs. att en undersökning görs hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för en utredning om intrånget. Detsamma gäller i fråga om försök eller förberedelse till intrång (41 a §).

Domstolen ska vidare på yrkande ta ställning till om och i vilken omfattning den som gjort sig skyldig till ett intrång ska betala ersättning för utnyttjandet av varukännetecknet eller beteckningen samt för eventuell ytterligare skada som intrånget har medfört (38 §).

Domstolen får även besluta att egendom på vilken ett varukännetecken eller en beteckning olovligen förekommer ska återkallas från marknaden, ändras eller förstöras eller att någon annan åtgärd ska vidtas med den (41 §).

En närmare redogörelse för de olika sanktionerna och åtgärderna lämnas i regeringens proposition Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättsens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG (prop. 2008/09:67).

11.3 Aktuellt lagstiftningsbehov

Regeringens bedömning: Det behöver inte införas några bestämmelser som säkerställer det immaterialrättsliga skyddet för beteckningarna i den nya lagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Svensk Mjök* poängterar att möjligheten till civilrättsliga sanktioner inte förminskar myndigheternas ansvar att agera vid överträdelser. *Svenska Föreningen för Industriellt Rättsskydd (SFIR)* anser att tillämpliga sanktionsbestämmelser i varumärkeslagen bör överföras till den här föreslagna lagen. De sanktionsbestämmelser som avser förfaranden om geografiska beteckningar m.m. enligt den föreslagna lagen bör finnas i samma lag.

Skälen för regeringens bedömning: Det följer av de relevanta EG-förordningarna att medlemsstaterna ska säkerställa att olika beteckningar ges ett lagligt skydd (jfr artikel 17 i rådets förordning (EG) nr 509/2006, artikel 13 i rådets förordning (EG) nr 510/2006, artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 och artikel 45 i rådets förordning (EG) nr 479/2008). Genom de ändringar som skett i varumärkeslagen på grundval av propositionen Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG (prop. 2008/09:67) säkerställs skyddet för beteckningarna. Några ytterligare bestämmelser på detta område behövs inte i den nya lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel.

Svenska Föreningen för Industriellt Rättsskydd (SFIR) anser att tillämpliga sanktionsbestämmelser i varumärkeslagen bör överföras till lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel. Regeringen är emellertid inte övertygad om att en överföring av sanktionsbestämmelserna är önskvärd. Den föreslagna lagen innehåller en rent förvaltningsrättslig reglering av kontrollförfarandet. I varumärkeslagen säkerställs det immaterialrättsliga skyddet för olika typer av kännetecken och beteckningar. Det är enligt regeringens mening lämpligt att bestämmelserna om förfarande vid intrång i rätten till ett kännetecken eller en beteckning finns samlade i varumärkeslagen, i stället för att ha en omfattande dubbelreglering.

Inom Regeringskansliet pågår dessutom för närvarande ett arbete som kan komma att leda till att man öppnar upp möjligheter för grupper av näringsidkare att ansöka om nationella kollektivmärken som består av tecken eller benämningar som i näringsverksamhet används för att ange varornas eller tjänsternas geografiska ursprung (se 13 § fjärde stycket i förslag till ny varumärkeslag i SOU 2001:26). En överföring av bestämmelserna om förfarande vid intrång i rätten till en beteckning från varumärkeslagen till lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel skulle innebära att intrång i rätten till ett kollektivmärke som anger en varas geografiska ursprung skulle behandlas enligt varumärkeslagen och intrång i rätten till en geografisk beteckning eller ursprungsbeteckning skulle behandlas enligt lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel. Enligt regeringens mening är det inte lämpligt att göra en sådan uppdelning.

Mot denna bakgrund bedöms det inte vara lämpligt att föra in immaterialrättsliga sanktionsbestämmelser och de nödvändiga följdbestämmelserna på sätt som SFIR har förespråkat. Den frågan har inte heller varit föremål för remissinstansernas överväganden.

12 Behov av straff eller sanktionsavgift

12.1 EG-rättens krav på sanktioner

Medlemsstaterna är även enligt artikel 55 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 skyldiga att fastställa bestämmelser

12.2 Gällande svenska bestämmelser

Tre av de förordningar som föreslås delvis kompletteras av den nya lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel kompletteras i dag av livsmedelslagen (2006:804). Det rör sig om Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, rådets förordning (EG) nr 479/2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd. Livsmedelslagen innehåller i 29–30 §§ straffbestämmelser som innebär att den som med uppsåt eller oaktsamhet bryter mot skyldigheter, villkor eller förbud i dessa EG-förordningar döms till böter.

Den nuvarande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m., som kompletterar rådets förordningar nr 509/2006 och nr 510/2006, innehåller däremot inte några sanktionsbestämmelser.

12.3 EG-förordningarnas dubbla syfte

EG-bestämmelserna om skyddade geografiska beteckningar, skyddade ursprungsbeteckningar, garanterade traditionella specialiteter och traditionellt skydd har till syfte dels att skydda producenter som har rätt att använda en beteckning mot intrång, dels att skydda konsumenterna mot felaktig information om produkterna. För att en skyddad beteckning ska få anges på en vara måste den överensstämma med den produkt-specifikation som gäller för den beteckning som har registrerats.

Alltfler konsumenter fäster stor vikt vid livsmedels och jordbruksprodukters kvalitet. En konsument kan anse att en produkt har ett mervärde på grund av att den har producerats inom ett visst område eller med hjälp av en viss produktionsmetod. Det EG-rättsliga systemet med registrerade beteckningar ger producenten en möjlighet att höja marknadsvärdet på sina produkter genom att klargöra på vilket sätt som de skiljer sig från andra liknande produkter. För att skydda konsumenterna är det obligatoriskt att ange relevant gemenskapsbeteckning eller symbol på en varas förpackning. Vidare ska systemet vara föremål för kontroll och innefatta garantier för att alla hänvisningar till kvalitet i handeln är underbyggda.

12.4 Säkerställande av skydd för registrerade beteckningar

En beteckning ska registreras för att vara skyddad. Registrerade beteckningar ska skyddas mot all typ av användning som kan vilseleda

konsumenterna om en varas verkliga ursprung eller egenskaper. Detta innebär att en registrerad beteckning endast får användas av den som uppfyller kraven i förordningarna.

Som exempel kan nämnas den svenska produkten Svecia. Svecia är registrerat som en skyddad geografisk beteckning. Alla producenter som är verksamma inom det angivna geografiska området och även i övrigt uppfyller den produktspecifikation som ingetts till kommissionen får använda beteckningen Svecia (artikel 8 i rådets förordning (EG) nr 510/2006).

Ett annat exempel är den svenska produkten Falukorv. Falukorv är registrerat som en garanterad traditionell specialitet. För en sådan gäller att endast producenter som följer produktspecifikationen får använda uttrycket garanterad traditionell specialitet i märkning, reklam eller dokumentation av en jordbruksprodukt eller ett livsmedel (artikel 12 i rådets förordning (EG) nr 509/2006). Den benämning som har registrerats får endast användas för att identifiera en produkt, som motsvarar produktspecifikationen, som en garanterad traditionell specialitet tillsammans med uttrycket garanterad traditionell specialitet eller motsvarande symbol. Om inte något förbehåll har gjorts för benämningen, får denna dock användas i märkningen av produkter som inte motsvarar produktspecifikationen, men uttrycket garanterad traditionell specialitet, förkortningen GTS eller motsvarande gemenskapssymbol får inte anges på dessa (artikel 13 i rådets förordning (EG) nr 509/2006).

De producenter som inte uppfyller dessa krav får inte heller använda en registrerad beteckning.

Som regeringen redogjort för i avsnitt 11 finns i varumärkeslagen bestämmelser som innebär att en producent som har registrerat en särskild beteckning som en skyddad geografisk beteckning, skyddad ursprungsbeteckning eller garanterad traditionell specialitet kan agera i syfte att säkerställa skyddet för sin registrerade beteckning.

En producents möjlighet att agera för att skydda sin registrerade beteckning medför även en viss garanti för att den information som lämnas till konsumenterna är riktig och kan ligga till grund för ett medvetet val av produkt.

12.5 Tillvaratagande av konsumenternas rätt till information

Vilseledande av konsumenterna

Om systemet ska fungera är det av stor vikt att konsumenterna känner tilltro till systemet och litar på den märkning med beteckningar som görs på varuförpackningarna. Regeringen anser därför att det är av vikt att konsumenternas rätt till tillförlitlig information om produkterna säkerställs.

Konsumenterna kan vilseledas på många sätt genom missbruk av systemen utan att varumärkeslagens bestämmelser kommer till tillämpning. En tänkbar situation skulle kunna vara att en producent gör intrång i rätten till en beteckning, utan att en producent som har rätt att använda beteckningen agerar med stöd av varumärkeslagen. En annan situation

skulle kunna vara att en producent som har rätt att använda en registrerad beteckning av någon anledning inte längre själv uppfyller produktspecifikationen, men trots detta fortsätter att märka produkterna på samma sätt som tidigare. Ett tredje sätt att vilseleda konsumenterna är att använda uttrycket skyddad geografisk beteckning tillsammans med en benämning som inte är registrerad, t.ex. på så sätt att ett livsmedel märks med den inte registrerade benämningen Gurkor från X-stad tillsammans med symbolen för skyddad ursprungsbeteckning. Detsamma gäller givetvis om man använder uttrycken skyddad ursprungsbeteckning eller garanterad traditionell specialitet samt traditionella uttryck. I denna sistnämnda situation kan 35 § varumärkeslagen vara tillämplig om kännetecknet samtidigt omfattas av den svenska varumärkesregleringen.

För den producent som har rätt att använda en beteckning uppstår enligt EG-förordningarna även en skyldighet att ange beteckningen vid märkningen av produkten. Även i detta fall är syftet att informera konsumenterna och skapa en medvetenhet om systemet.

Livsmedelslagen

I avsnitt 7.1 gör regeringen bedömningen att de här aktuella EG-förordningarna bör kompletteras av en egen lag och inte av livsmedelslagen. Detta innebär dock inte att livsmedelslagen saknar betydelse i detta sammanhang. Till den del det rör sig om livsmedel är livsmedelslagens generella bestämmelser tillämpliga. Detsamma gäller generella regler om livsmedel på EG-nivå. Livsmedel som omfattas av de här aktuella EG-förordningarna måste t.ex. även uppfylla livsmedelsregelverkets krav på hygien, säkerhet och märkning.

Livsmedelsverket har med stöd av bemyndiganden i livsmedelslagen (6 §) och livsmedelsförordningen (7 och 40 §§) genomfört Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/13/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning och presentation av livsmedel samt om reklam för livsmedel.

I 4 § punkten 1 i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2004:27) anges att med märkning avses varje ord, närmare upplysning, varumärke, märkesnamn, illustration eller symbol som avser ett livsmedel och som finns på emballage, etikett, dokument, skylt, meddelande, halsring eller krage som är fäst på, medföljer eller hänvisar till livsmedlet. I bestämmelsen om redlighet i 5 § i samma föreskrifter föreskrivs att märkningen och dess närmare utformning bl.a. inte får vara sådan att den på ett avgörande sätt skulle kunna vilseleda köparen, särskilt om vad som är utmärkande för livsmedlet och i synnerhet dess egenskaper, sammansättning, ursprung eller härkomst samt tillverknings- eller produktionsmetod eller genom att tillskriva livsmedlet verkningar eller egenskaper som det inte har.

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bl.a. bryter mot Livsmedelsverkets föreskrifter om märkning och presentation av livsmedel döms enligt 29 § livsmedelslagen till böter.

Även i marknadsföringslagen (2008:486) finns bestämmelser som syftar till att tillvarata konsumenternas intressen vid vilseledande information. Lagen har enligt 1 § till syfte att främja konsumenternas och näringslivets intressen i samband med marknadsföring av produkter och att motverka marknadsföring som är otillbörlig mot konsumenter och näringsidkare. Med marknadsföring avses reklam och andra åtgärder i näringsverksamhet som är ägnade att främja avsättningen av och tillgången till produkter (3 §). Marknadsföring är vilseledande om näringsidkaren använder sig av felaktiga påståenden om bl.a. produktens kvalitet, egenskaper och ursprung (10 §). Vilseledande marknadsföring är att anse som otillbörlig om den påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut.

Den producent eller producentgrupp som ansöker om och får en beteckning registrerad som en skyddad geografisk beteckning, skyddad ursprungsbeteckning eller garanterad traditionell specialitet får förmodas göra detta i syfte att få en skyddad rätt till beteckningen och med hänvisning till produktens särskilda egenskaper i förhållande till liknande produkter främja sin avsättning. Även den som i övrigt använder sig av en registrerad beteckning eller av uttrycken skyddad ursprungsbeteckning, skyddad geografisk beteckning eller garanterad traditionell specialitet utan att ha rätt till detta, får förmodas göra det i syfte att främja sin avsättning av produkten.

En näringsidkare som uppsåtligt eller av oaktsamhet har brutit mot bestämmelsen om vilseledande marknadsföring i 10 § kan åläggas förbud vid vite (23 och 26 §§) och vid allvarliga överträdelser kan marknadsstörningsavgift (29 §) komma i fråga.

12.6 Krav på kontroll utförd av offentliga myndigheter

Medlemsstaterna är skyldiga att ha en kontrollorganisation för att säkerställa att förordningarna följs. Kontroll ska utföras i två former, nämligen dels kontroll av att produktspecifikationen för en produkt följs innan produkten släpps ut på marknaden, dels offentlig kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

Medlemsstaterna ska utse kontrollmyndigheter som ska ansvara för kontrollerna av att förordningarna följs.

12.7 Behov av sanktioner vid överträdelse av EG-bestämmelserna

Regeringens bedömning: Det finns inget behov av några bestämmelser om straff eller sanktionsavgift i den nya lagen.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har särskilt berört denna fråga.

Vilseledande av konsumenterna

Som angetts i avsnitt 11.2 har genom lagändringar i varumärkeslagen införts bestämmelser som säkerställer det immaterialrättsliga skyddet för de här relevanta beteckningarna.

Konsumenternas rätt att få riktig information och inte vilseledas, så att de på grundval av tillgänglig information kan fatta ett medvetet beslut bör som framgår av det som redovisats i det föregående, vad gäller livsmedel, kunna tillgodoses genom bestämmelser i livsmedelslagen och marknadsföringslagen.

När det gäller jordbruksprodukter är livsmedelslagstiftningens bestämmelser om märkning inte tillämpliga. Jordbruksprodukterna omfattas däremot av marknadsföringslagen så snart de har märkts med en beteckning i syfte att främja avsättningen av produkten.

Sammantaget gör regeringen bedömningen att det inte finns något behov av att i den nya lagen införa några bestämmelser om straff eller sanktionsavgift för överträdelse av regler som syftar till att tillvarata konsumenternas intressen.

Undanhållande av handlingar m.m. från kontrollmyndigheten

Gemenskapslagstiftaren har vid utarbetandet av de aktuella EG-förordningarna lagt stor vikt vid att systemen med skyddade geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar och garanterade traditionella specialiteter ska underkastas kontroll. Medlemsstaterna ska utse kontrollmyndigheter som ska utföra dels kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden, dels offentlig kontroll.

I syfte att uppfylla dessa krav måste kontrollmyndigheterna ges möjlighet att utföra sin kontroll på ett effektivt sätt och utan att det uppställs några hinder. Det mest grundläggande kravet för att kunna utföra en effektiv kontroll är att kontrollmyndigheten får tillgång till relevanta upplysningar och handlingar som behövs i kontrollen.

Ett beteende som innebär att en kontroll hindras, genom att upplysningar och handlingar undanhålls kontrollmyndigheten, bör beivras. Den som inte uppfyller sin skyldighet att tillhandahålla upplysningar och handlingar i kontrollen bör därför bli föremål för en sanktion. De sanktionsformer som kan uppfylla kraven på en effektiv kontroll är vite, straff eller sanktionsavgift.

I avsnitt 10.1 föreslås att kontrollmyndigheten ska ges befogenhet att meddela förelägganden eller förbud samt att i sådana beslut sätta ut vite. Kontrollmyndigheten har således möjlighet att förelägga en näringsidkare att tillhandahålla upplysningar eller lämna ut handlingar och att förena ett sådant föreläggande med vite. Som påtryckningsmedel är vitet effektivt i och med att det kan anpassas efter den enskilde näringsidkarens betalningsförmåga. Av 3 § viteslagen (1985:205) framgår att det när vite föreläggs, ska fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa det föreläggande som är förenat med vitet. Regeringen bedömer att detta är en lämplig och

tillräckligt effektiv sanktion för att övertyga näringsidkaren om att medverka till kontrollen och därmed för att kontrollmyndigheten ska kunna genomföra kontrollen. Att införa straff eller sanktionsavgift för samma gärning framstår som obehövligt.

Det finns således inget behov av att, utöver möjligheten att förena ett föreläggande med vite, införa någon ytterligare sanktion för att säkerställa att kontrollen kan genomföras.

13 Avgifter

13.1 Bemyndigande om avgifter

Regeringens förslag: Den nuvarande lagens bestämmelse med bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva att avgift ska tas ut för tillsynen och i ärenden ska i sak överföras till den nya lagen.

Bestämmelsen ska kompletteras med ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att ta ut sådan avgift.

Den nya lagen ska vidare innehålla ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om beräkningen av de avgifter som statliga myndigheter och kontrollorgan tar ut.

Regeringen ska få disponera de avgiftsintäkter som tas ut för handläggning av ansökningsärenden m.m., för kontroll av att produkt-specifikationerna följs innan produkten släpps ut på marknaden, för uppföljande kontroll hos producenter av vin och för extra offentlig kontroll.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag såvitt avser bemyndigandena. Frågan om dispositionsrätten berördes inte i promemorian.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker förslaget. *Livsmedelsverket* anser dock att ansökningsavgiften om möjligt bör utformas som en saktaxa i stället för en timtaxa.

Skälen för regeringens förslag: I den nu gällande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. finns ett bemyndigande i 7 § för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva att avgifter ska tas ut för tillsynen och i ärenden enligt tidigare gällande EG-förordningar på området. I 5 § i den nu gällande förordningen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. har bemyndigandet vidarebefordrats till *Livsmedelsverket*.

Regeringen anser att den nya lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel i likhet med den nu gällande lagen bör innehålla bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avgifter. Bemyndigandet bör utformas på samma sätt som i livsmedelslagen m.fl. lagar. Detta innebär att bemyndigandet bör innefatta en rätt att meddela före-

skrifter om skyldighet att betala avgift för prövning och handläggning av ärenden samt för kontroll. Som angetts i avsnitt 9.2 utövar kommunerna en del av den operativa kontrollen när det gäller livsmedel i livsmedelsanläggningar. Inom ramen för den kommunala självstyrelsen har kommunerna en självständig och inom vissa gränser fri bestämmanderätt. Om inget annat anges i lag har kommunerna rätt att själva vårda sina angelägenheter. När det gäller kostnaden för att utöva offentlig kontroll av att regelverket om beteckningar följs när det gäller livsmedel i livsmedelsanläggningar skulle kommunerna således i princip ha rätt att själva bestämma om de vill bekosta kontrollen med skattemedel eller genom att ta ut en avgift. Det får dock anses vara angeläget att den offentliga kontrollen av att regelverket om beteckningar följs kan samordnas med den offentliga kontrollen av livsmedel och omfattas av samma avgift. Detta borde underlätta hanteringen av avgifterna och främja förutsägbarheten. Det följer dessutom av artikel 27.7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 att om kontrollmyndigheten genomför flera typer av offentlig kontroll av livsmedel samtidigt på en enda anläggning ska den betrakta dessa kontroller som en enda aktivitet och ta ut en enda avgift. Regeringen bör därför bemyndigas att meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att ta ut sådan avgift.

Bestämmelsen bör vidare kompletteras med ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om beräkningen av de avgifter som tas ut av statliga myndigheter och kontrollorgan.

Livsmedelsverket och länsstyrelserna bör få disponera de avgiftsintäkter respektive myndighet tar in. Livsmedelsverket och länsstyrelserna disponerar i dag de avgifter som respektive myndighet tar in för bl.a. livsmedelskontroll och djurskyddskontroll. Eftersom de här aktuella kontrollerna i så stor utsträckning som möjligt ska samordnas med den redan befintliga kontrollorganisationen bör detta gälla på området för skyddade beteckningar. Regeringen föreslår därför att regeringen får besluta om dispositionen av avgiftsintäkterna för handläggning av ansökningsärenden m.m., för kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden, för viss uppföljande kontroll och för extra kontroll som utförs av länsstyrelserna eller Livsmedelsverket enligt lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel.

13.2 Avgift för handläggning av ansökningsärenden m.m.

Regeringens bedömning: En avgift bör tas ut för handläggning av ansökningsärenden m.m.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Ansökningar om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter, livsmedel och vin ska inledas med

ett nationellt förfarande. Även invändningsförfaranden, ansökningar om ändringar och framställningar om upphävande förutsätter ett nationellt förfarande. Medlemsstaterna får enligt EG-lagstiftningen ta ut en avgift för att täcka sina omkostnader, bl.a. i samband med dessa förfaranden (jfr artikel 20 i rådets förordning (EG) nr 509/2006, artikel 18 i rådets förordning (EG) nr 510/2006 och artikel 53 i rådets förordning (EG) nr 479/2008).

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 innehåller inte någon motsvarande bestämmelse om rätt för medlemsstaterna att ta ut en avgift för ansökningsärenden. Då frågan inte är reglerad på gemenskapsnivå, kan den regleras nationellt. Med hänsyn till att lagstiftningen bör vara likformig på området bör, enligt regeringens mening, samma regler gälla för spritdrycker som för övriga produkter.

De beteckningar som det är fråga om ska främst tillföra produkten ett mervärde och därmed skapa en efterfrågan hos konsumenterna. Detta mervärde kommer producenterna till del. Regeringen anser därför att det är rimligt att producenterna bekostar det förfarande som kan leda fram till att de får rätt att använda sig av en viss beteckning. Den som ansöker om ett visst förfarande bör således betala en avgift som ger myndigheten full kostnadstäckning.

13.3 Avgift för kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden och för viss uppföljande kontroll

Regeringens bedömning: En avgift bör tas ut för kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden och för uppföljande kontroll hos producenter av vin.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: I artikel 15.1 i rådets förordning (EG) nr 509/2006, artikel 11.1 i rådets förordning (EG) nr 510/2006 och artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 anges att kontroll av att produktspecifikationen följs ska genomföras innan produkten släpps ut på marknaden. I förordning (EG) nr 110/2008 används även begreppet kravspecifikation, vilket motsvarar begreppet produktspecifikation. Kostnaden för denna kontroll ska enligt förordningarna betalas av de producenter som kontrolleras.

I artikel 48 i rådets förordning (EG) nr 479/2008 ska kontroll av att produktspecifikationerna följs under produktionen och under eller efter tappningen av vinet genomföras varje år. Kostnaderna för dessa kontroller ska bäras av de aktörer som omfattas av kontrollerna.

Av det ovanstående framgår att dessa kostnader ska betalas av de producenter som kontrolleras. Denna kontroll bör därför avgiftsbeläggas.

Regeringens bedömning: Det bör inte tas ut någon särskild avgift för den ordinarie offentliga kontrollen av att de aktuella EG-förordningarna följs. Avgift bör dock utgå för extra offentlig kontroll.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning

Allmänt

Förutom de bestämmelser som har angetts ovan och enligt vilka medlemsstaterna får ta ut avgifter för att täcka sina omkostnader, anges i artikel 27.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 att medlemsstaterna får ta ut avgifter eller pålagor för att täcka kostnaderna för offentlig kontroll.

Den offentliga kontrollen kan delas upp i tre delar, nämligen den offentliga kontrollen av att regelverket om beteckningar följs när det gäller livsmedel i livsmedelsanläggningar, livsmedel i primärproduktionen och jordbruksprodukter.

Livsmedel i livsmedelsanläggningar

När det gäller den offentliga kontrollen enligt livsmedelslagen (2006:804) av livsmedel i livsmedelsanläggningar finansieras den i dag genom en årlig avgift. I livsmedelslagen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter dels om skyldighet att betala avgift för bl.a. offentlig kontroll, dels om skyldighet för kommunerna att ta ut sådan avgift. I 3 § förordningen (2006:1166) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel föreskrivs att en kontrollmyndighets kostnader för annan offentlig kontroll än sådan extra offentlig kontroll som avses i artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 ska täckas av en årlig avgift (angående extra offentlig kontroll, se rubrik nedan i samma avsnitt). Denna bestämmelse innefattar skyldighet för en kommun att ta ut en årlig avgift för att täcka kommunens kostnader för offentlig kontroll. Av 6 § samma förordning framgår att om kontrollmyndigheten är en kommun ska avgiften fastställas av den kommunala nämnd som utför kontrollen på grundval av en taxa som kommunfullmäktige bestämmer.

Den offentliga kontroll som ska göras av att bestämmelserna om skyddade beteckningar följs bör enligt regeringens mening kunna samordnas med den offentliga kontroll av livsmedel i livsmedelsanläggningar som redan sker. Detta bör inte medföra något merarbete av betydelse. Regeringen bedömer, mot denna bakgrund, att den årliga avgift som redan utgår för offentlig kontroll av livsmedel enligt livs-

Livsmedel i primärproduktionen

Ansvar för den offentliga kontrollen enligt livsmedelslagen av livsmedel i primärproduktionen har fr.o.m. den 1 januari 2009 överförts från kommunerna till länsstyrelserna. Den kommer att bekostas av allmänna medel. De skäl som har angetts för att inte ta ut någon avgift är att det är låg kontrollfrekvens på grund av små risker från hälso- och redlighets-synpunkt och att kontrollmyndighetens administrativa kostnader kan antas bli oproportionerligt höga i förhållande till den avgift som ska betalas av företagaren (regeringens proposition Djurskyddskontroll m.m. i statlig regi, prop. 2007/08:63, s. 37 och avsnitt 9).

Den offentliga kontroll när det gäller livsmedel som är kopplad till regelverket om beteckningar bör som tidigare konstaterats genomföras inom ramen för den befintliga offentliga kontrollen av livsmedel. Antalet kontroller av livsmedel i primärproduktionen per år och länsstyrelse är mycket litet. Den förväntade kontrollfrekvensen rörande regelverket om beteckningar kan förväntas bli ännu lägre. Mot denna bakgrund anser regeringen att även denna kontroll bör bekostas av allmänna medel. Kostnaden bör rymmas inom redan beviljade anslag.

Jordbruksprodukter

När det gäller den offentliga kontrollen av jordbruksprodukter kan, som redan nämnts, den riskbaserade kontroll som ska genomföras för att kontrollera att bestämmelserna om skyddade beteckningar följs antas bli av mycket liten omfattning. Då det rör sig om produkter som kan säljas i flera olika typer av butiker är det dessutom svårt att klart utpeka alla kontrollobjekt. Även här kan vidare kostnaden för myndighetens administrativa kostnader antas bli oproportionerligt höga i förhållande till den avgift som ska betalas av företagaren. Detta talar sammantaget, enligt regeringens mening, för att kostnaden för denna kontroll bör utgå av allmänna medel. Kostnaden för denna kontroll förväntas bli så låg att den bör rymmas inom Livsmedelsverkets befintliga anslag.

Extra offentlig kontroll

Sådan extra kontroll som blir aktuell när företagaren har brutit mot regelverket ska, enligt artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004, bekostas med en avgift som erläggs av det företag som föranleder kontrollen. Detta innebär att kostnader för uppföljning av eventuella anmärkningar som har konstaterats vid ett kontrollbesök ska debiteras den som kontrolleras.

Som angetts ovan bör avgift utgå för ansökningsärenden m.m. samt för kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden, för viss uppföljande kontroll av vinproducenter och för extra kontroll

I promemorian föreslogs att den avgift som bör utgå för ansökningsärenden m.m. samt för kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden, för viss uppföljande kontroll av vinproducenter och för extra kontroll bör utgå enligt en fastställd timtaxa, som bör fastställas av respektive kontrollmyndighet. För en mer utförlig redogörelse hänvisades till regeringens proposition 2005/06:128.

Regeringen delar promemorians bedömning att avgift för kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden, för viss uppföljande kontroll av vinproducenter och för extra kontroll bör utgå enligt en fastställd timtaxa, som bör fastställas av respektive kontrollmyndighet.

När det gäller ansökningsärenden anser *Livsmedelsverket* att ansökningsavgiften om möjligt bör som en saktaxa i stället för en timtaxa. När det t.ex. gäller registrering av en beteckning ska en ansökan inges till Livsmedelsverket, som gör en första granskning av ärendet innan ansökan skickas vidare till kommissionen. En sådan handläggning som rör samma sak bör i stor utsträckning vara likvärdig. Kostnaden för varje ärende bör därför bli ganska likartad. En saktaxa underlättar dessutom för den enskilde att veta vad det kostar att få ett ärende handlagt. Regeringen anser därför i likhet med Livsmedelsverket att det är lämpligt att ansökningsavgiften utformas som en saktaxa.

14 Överklagande m.m.

Regeringens förslag: Bestämmelserna i den nuvarande lagen och förordningen om överklagande och verkställighet ska i sak föras över till den nya lagen och avse samtliga EG-förordningar som kompletteras av lagen.

En bestämmelse om att kontrollmyndigheten får bestämma att dess beslut ska gälla även om det överklagas ska tas in i den nya lagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Svenska Föreningen för Industriellt Rättsskydd (SFIR)* anser att beslut som handlar om kännetecken, i stället för att överklagas till länsrätt, ska överklagas till en domstol som har kompetens på området. Övriga remissinstanser har inte särskilt berört denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: I 8 § lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. föreskrivs att en statlig myndighets beslut i ett särskilt fall enligt de EG-förordningar som gällde före rådets förordningar (EG) nr 509/2006 och nr 510/2006, enligt lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen, får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller ett beslut i ett till myn-

digheten överklagat ärende som rör de relevanta rådsförordningarna. Prop. 2009/10:22
Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Enligt 6 § förordningen (1995:1345) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. får beslut av en kommunal nämnd enligt förordningen överklagas hos länsstyrelsen.

I detta förslag till ny lag om kontroll av skyddade beteckningar föreslås att kontroll av efterlevnaden av relevant lagstiftning och beslut ska utövas av statliga myndigheter och kommuner i enlighet med de föreskrifter som regeringen meddelar. Det anges således redan i lagen att kommunerna kan komma att ingå i kontrollorganisationen. Den bestämmelse som avser överklagande av en kommuns beslut bör därför också anges i lagen. Regeringen anser därför att de bestämmelser som finns om överklagande i den nuvarande lagen och förordningen bör sammanföras i den nya lagen om kontroll av skyddade beteckningar. Bestämmelserna bör utformas i enlighet med livsmedelslagens bestämmelser.

Ett beslut av en kommun ska således kunna överklagas hos länsstyrelsen. Ett beslut av en statlig förvaltningsmyndighet ska kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller även de beslut av länsstyrelsen som fattas efter överklagande av en kommuns beslut. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

SFIR anser att beslut som handlar om kännetecken, i stället för att överklagas till länsrätt, ska överklagas till en domstol som har kompetens på området. Regeringen anser att de allmänna förvaltningsdomstolarna är väl ägnade och mest lämpliga att hantera överklaganden av beslut som har meddelats med stöd av den aktuella lagstiftningen. Den nu aktuella lagen innehåller förvaltningsrättsliga bestämmelser om bl.a. kontroll och kontrollförfarande. Det ligger närmast till hands att låta överklaganden av beslut som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser hanteras av de allmänna förvaltningsdomstolarna. Lagen har dessutom utformats med bl.a. livsmedelslagen som förebild och bestämmelserna i lagen är likartade de bestämmelser som finns i t.ex. livsmedelslagen och lagen om foder och animaliska biprodukter. Det är i princip samma typ av kontroll som ska utföras enligt dessa lagar och kontrollen ska i så stor utsträckning som möjligt även samordnas. Det är då också, enligt regeringens mening, mest lämpligt att ha samma ordning när det gäller överklagande av beslut.

Förbud och förelägganden kan avse produkter som inte uppfyller EG-förordningarnas bestämmelser om skyddade beteckningar och som därför inte bör säljas eller marknadsföras. En bestämmelse om att en myndighets beslut ska gälla även om det överklagas bör införas i den nya lagen om kontroll av skyddade beteckningar, eftersom det finns en risk för att de produkter som omfattas av ett överklagat beslut kan säljas till konsumenter innan det överklagade beslutet har prövats.

15 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Den nya lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel ska träda i kraft den 1 januari 2010. Vid samma tidpunkt ska lagen (1995:1336) om skydd

för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. upphävas.

Prop. 2009/10:22

Förbud, förelägganden och andra beslut om skyldigheter för enskilda som har meddelats med stöd av äldre föreskrifter eller med stöd av livsmedelslagen på de områden som omfattas av lagen ska anses vara beslutade enligt den nya lagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har berört denna fråga.

Skälen för regeringens förslag

Ikraftträdande

Den nya lagen bygger huvudsakligen på gemenskapslagstiftning.

Rådets förordning (EG) nr 509/2006 av den 20 mars 2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel trädde i kraft den 20 april 2006. Artikel 12.2 skulle dock tillämpas först fr.o.m. den 1 maj 2009. Rådets förordning (EG) nr 510/2006 av den 20 mars 2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel trädde i kraft den 31 mars 2006. Artikel 8.2 skulle dock tillämpas först fr.o.m. den 1 maj 2009. I och med att dessa förordningar trädde i kraft upphävdes de tidigare gällande förordningarna på området.

Rådets förordning (EG) nr 479/2008 av den 29 april 2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, om ändring av förordningarna (EG) nr 1493/1999, (EG) nr 1782/2003, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 3/2008 samt om upphävande av förordningarna (EEG) nr 2392/86 och (EG) nr 1493/1999 trädde i kraft den 13 juni 2008 och tillämpas med vissa undantag fr.o.m. den 1 augusti 2008. De kapitel (III, IV, V och delvis VI) i avdelning III som är relevanta i detta sammanhang ska tillämpas fr.o.m. den 1 augusti 2009, om inte annat fastställs i förordning. Bestämmelserna om geografiskt ursprung i rådets förordning (EG) nr 1493/1999 ska fortsätta att gälla t.o.m. den 31 juli 2009.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning samt skydd av geografiska beteckningar för spritdrycker samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89 trädde i kraft den 20 februari 2008 och tillämpas fr.o.m. den 20 maj 2008.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 trädde i kraft den 18 juni 2004 och tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2006.

Förutom när det gäller relevanta kapitel i rådets förordning (EG) nr 479/2008 har alla dessa förordningar redan börjat tillämpas. Regeringen anser därför att den nya svenska lagstiftningen på området bör träda i kraft så fort som möjligt. Lagstiftningsarbetet bör kunna slutföras så att den nya lagen kan träda i kraft den 1 januari 2010. Då har även relevanta bestämmelser i rådets förordning (EG) nr 479/2008 börjat tillämpas.

De relevanta EG-förordningarna kompletteras i dag av lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. eller av livsmedelslagen (2006:804).

Ingripanden i form av förbud och förelägganden samt andra beslut som innebär en skyldighet för den enskilde kan innan den nya lagen har trätt i kraft ha meddelats med stöd antingen av den nu gällande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel eller av livsmedelslagen. Dessa beslut, förelägganden och andra beslut bör fortsätta att gälla även efter det att den nya lagen har trätt i kraft. Regeringen föreslår därför att det i en övergångsbestämmelse anges att förbud, förelägganden och andra beslut om skyldigheter för enskilda som har meddelats med stöd av dessa lagar ska anses vara beslutade enligt den nya lagen om kontroll av skyddade beteckningar.

16 Konsekvenser

16.1 Lagens syfte och alternativa lösningar

Förslaget innebär att en ny lag om kontroll av skyddade beteckningar införs. Syftet med en ny lag är dels att anpassa den till ny EG-lagstiftning på området, dels att anpassa den till bestämmelser i lagar och förordningar på likartade områden.

Nya EG-förordningar om skydd för geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar och om skydd för garanterade traditionella specialiteter antogs och trädde i kraft 2006. Den nu gällande lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. hänvisar fortfarande till EG-förordningar från 1992, som upphävdes då de nya förordningarna trädde i kraft 2006. Det är därför nödvändigt att anpassa lagen till de nya förordningarna.

Det har även antagits nya EG-förordningar om vin och spritdrycker som innehåller bestämmelser om skydd för geografiska beteckningar och traditionella uttryck. I nuläget kompletteras dessa förordningar av livsmedelslagen. Förslaget innebär att den nya lagen kommer att avse alla bestämmelser om geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar, traditionella uttryck och garanterade traditionella specialiteter.

De nya EG-förordningarna hänvisar, vad gäller offentlig kontroll, till rådets förordning (EG) nr 882/2004 om offentlig kontroll. Offentlig kontroll enligt förordning nr 882/2004 ska utföras även enligt de EG-förordningar som kompletteras av bl.a. livsmedelslagen. För att få en väl fungerande kontroll som kan samordnas med redan befintliga kontrollorganisationer, innebär förslaget att den nya lagen i så stor utsträckning som möjligt anpassas till bl.a. livsmedelslagens bestämmelser.

En alternativ lösning är att inta bestämmelserna om skyddade beteckningar i livsmedelslagen. Regeringen har inte valt detta alternativ, då livsmedelslagen och regleringen av skyddade beteckningar inte i alla delar har samma syfte. Syftet med livsmedelslagen är främst att se till att vissa regler om hygien följs när livsmedel behandlas och att de livsmedel

som säljs är säkra ur hälsosynpunkt. Syftet med skyddade beteckningar är främst att ge produkten ett mervärde, vilket kan ge producenten en konkurrensfördel i förhållande till andra producenter av samma produkt.

En reglering är nödvändig, eftersom det annars finns en risk för att kommissionen inleder ett överträdelseärende mot Sverige.

Prop. 2009/10:22

16.2 Konsekvenser för det allmänna

Regeringens bedömning: Den nya lagen medför en mer heltäckande reglering av de områden som inte har täckts av livsmedelslagen (2006:804).

De nya uppgifter som länsstyrelserna påförs har en så liten omfattning att de inte medför några ekonomiska konsekvenser.

Den nya lagen medför inte heller i övrigt några ekonomiska konsekvenser.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har berört denna fråga.

Skälen för regeringens bedömning

De statliga myndigheter som berörs är Livsmedelsverket, länsstyrelserna, Polisen och de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Livsmedelsverket

Den nya lagen innehåller en mer heltäckande reglering än den som nu finns i lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. Lagen har kompletterats med bestämmelser bl.a. om kontrollmyndigheters skyldigheter och om möjlighet för kontrollmyndigheten att ingripa genom att omhänderta varor eller vidta rättelse. Bestämmelserna har utformats i enlighet med livsmedelslagens bestämmelser i så stor utsträckning som möjligt. Detta bör underlätta för Livsmedelsverket när verket eller någon av de kontrollmyndigheter som ingår i verkets kontrollorganisation genomför kontroller enligt lagen.

Livsmedelsverket har redan i dag ansvaret för att genomföra kontroller enligt lagen och påverkas främst genom att verket ges bättre möjligheter och redskap att dels utföra dels se till att det utförs en effektiv kontroll. Detta avser främst den reglering som följer av rådets förordning (EG) nr 509/2006 och rådets förordning (EG) nr 510/2006. Övriga förordningar kompletteras för närvarande av livsmedelslagen, som innehåller de bestämmelser som ligger till grund för de här föreslagna bestämmelserna.

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna påförs en ny arbetsuppgift. Länsstyrelserna utför emellertid redan i dag annan offentlig kontroll och bör vara väl bekanta med bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr

882/2004. Den kontroll som ska utföras enligt den föreslagna lagen kan samordnas med den kontroll som redan utförs idag. Detta i kombination med att den ytterligare riskbaserade kontroll som ska utföras enligt den nya lagen förväntas få en mycket liten omfattning medför att de eventuellt ökade kostnader som uppkommer ryms inom ramen för befintliga anslag. Prop. 2009/10:22

Polisen

Genom den nya lagen införs en möjlighet att vid utövande av kontroll eller verkställande av beslut begära hjälp av polismyndighet. Den kontroll som ska genomföras av kontrollmyndigheterna inom detta område ska dock grundas på en riskanalys och bedöms, liksom i dag, ske med låg frekvens. De fall då kontrollmyndigheterna behöver påkalla hjälp från polismyndigheten bedöms bli mycket få. Den ökade arbetsbörda som detta skulle kunna föranleda för Polisen förväntas därför bli så ytterst marginell att kostnaden för den ryms inom redan befintliga anslag.

Allmänna förvaltningsdomstolar

Beslut som har fattats med stöd av det aktuella regelverket av en statlig förvaltningsmyndighet ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

De allmänna förvaltningsdomstolarna är redan enligt gällande lag behöriga att pröva överklaganden av statliga myndigheters beslut enligt regelverket. Genom den nya lagen införs dock fler möjligheter att besluta om ingripande åtgärder. Kontrollmyndigheterna kan därför fatta fler beslut som kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Den kontroll som ska genomföras av kontrollmyndigheterna inom detta område ska dock grundas på en riskanalys och bedöms, liksom i dag, ske med låg frekvens. De fall då kontrollmyndigheterna upptäcker någon brist som leder till att en åtgärd måste vidtas, t.ex. i form av ett föreläggande eller omhändertagande av varor, bedöms bli mycket få. Den ökade arbetsbörda som detta skulle kunna föranleda för de allmänna förvaltningsdomstolarna förväntas därför bli så ytterst marginell att kostnaden för den ryms inom redan befintliga anslag.

16.3 Konsekvenser för kommunerna

Regeringens bedömning: Förslaget medför inte några konsekvenser för kommunerna.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har berört denna fråga.

Skälen för regeringens bedömning: Den kontroll inom primärproduktionen som tidigare utfördes av kommunerna har från och med den 1 januari 2009 överförts till länsstyrelserna. Enligt förslaget ska länsstyrelserna ansvara för kontrollen inom primärproduktionen även enligt

denna lag. Kommunernas övriga kontrolluppgifter enligt lagen föreslås vara oförändrade. Förslaget kommer inte att få några ekonomiska konsekvenser för kommunerna. Prop. 2009/10:22

16.4 Konsekvenser för företagen

Regeringens bedömning: Förslaget medför inte några omfattande konsekvenser för företagen.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har berört denna fråga.

Skälen för regeringens bedömning

Berörda företag, kostnader och bemyndigande

De företag som berörs är företag vars verksamhet har anknytning till livsmedel (inklusive vin och spritdrycker) och jordbruksprodukter. Det rör sig om dels företag som ansöker om en skyddad beteckning, dels företag som kan bli föremål för kontroll av att regelverket följs (producenter, bearbetningföretag, försäljare).

De kostnader som kan uppstå för företagen kan uppstå antingen i samband med handläggning av ärenden, t.ex. ansökningar om registrering, eller i samband med kontroll.

Bemyndigandet i den föreslagna lagen om kontroll av skyddade beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel motsvarar det bemyndigande som finns i 7 § i den nu gällande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel. Bemyndigandet omfattar rätt att föreskriva att avgifter ska tas ut för kontroll och handläggning av ärenden.

Handläggning av ärenden, kontroll av produktspecifikationen innan produkten släpps ut på marknaden och årlig kontroll

Enligt EG-förordningarna får medlemsstaterna ta ut en avgift för att täcka sina kostnader i samband med bl.a. ansökningsförfaranden. Kostnaderna för kontroll av att produktspecifikationerna följs innan produkten släpps ut på marknaden och för årlig kontroll av vin ska enligt EG-förordningarna bäras av de producenter som kontrolleras.

Enligt förslaget bör avgifter kunna tas ut för handläggning av ansökningsärenden, ansökningar om ändringar av produktspecifikationer och liknande ärenden. Avgifter ska vidare tas ut för kontrollen av att produkten överensstämmer med produktspecifikationen innan den släpps ut på marknaden och, när det gäller vin, för årlig kontroll av att produktspecifikationen följs. De företag som ansöker om registrering av en beteckning kan således få betala en avgift som motsvarar myndighetens kostnader för handläggningen av ärendet. Denna kostnad uppstår endast för de företag som ansöker om en rätt att använda en beteckning. Dessa

företag har möjlighet att, innan de lämnar in en ansökan, väga kostnaden mot den förväntade nyttan och fatta ett affärsmässigt beslut. I den mån regeringen eller en av regeringen bemyndigad myndighet beslutar om avgifter uppstår därför kostnader för företagen motsvarande myndighetens handläggningskostnader. Prop. 2009/10:22

Ordinarie offentlig kontroll

De kostnader som kan uppstå i samband med den offentliga kontrollen bedöms bli av mindre omfattning och antingen ingå i den årliga avgiften för livsmedelskontroll eller ersättas av allmänna medel. I den mån kontrollen blir avgiftsbefriad och ska bekostas av allmänna medel bedöms kostnaden rymmas inom redan beviljade anslag. Denna bedömning bygger dels på den låga kontrollfrekvensen på området, dels på att kontrollmyndigheternas administrativa kostnader för att ta ut avgiften kan antas bli oproportionerligt höga i förhållande till själva avgiften.

Extra offentlig kontroll

Kostnader för företagen kan uppstå även i form av kostnad för extra offentlig kontroll. Det rör sig då om extra kontroll som blir aktuell när företagaren har brutit mot regelverket. Denna kontroll ska såväl enligt förslaget som enligt gällande EG-förordning bekostas genom en avgift som erläggs av det företag som har brutit mot regelverket och därmed föranlett kontrollen. Kostnader för extra kontroll drabbar dock endast de företag som inte följer regelverket.

Övriga kostnader

Övriga kostnader som kan uppkomma är eventuella kostnader för ålagda viten. Kostnader för viten drabbar dock endast de företag som inte följer regelverket.

Påverkan på konkurrensförhållanden

Möjligheten att ansöka om de här aktuella beteckningarna finns redan idag. Den nya lagen bedöms därför inte förändra förutsättningarna för konkurrens mellan företag.

Syftet med att skydda produkter med vissa egenskaper är delvis att främja landsbygdens ekonomi, särskilt i mindre gynnade eller avlägset belägna områden, genom att höja producenters inkomster. Sverige har i dagsläget endast fyra godkända produkter och två ansökningar. Det är därmed svårt att dra några slutsatser utifrån detta material. Falukorv, Svecia, Hushållsost och Skånsk spettekaka är registrerade. Ansökningar har lämnats in för Kalix Löjrom och Bruna bönor från Öland.

Alla företag har möjlighet att, på lika villkor, ansöka om registrering av en beteckning. Det kan möjligen vara mer betungande för mindre än för större företag att ta fram underlag till ansökan. De ansökningar som har lämnats till Livsmedelsverket har emellertid lämnats av branschorganisa-

tioner eller andra intresseorganisationer. Resursåtgången för den enskilde i form av tidsåtgång och kostnader bör således i normalfallet inte bli alltför betungande. Syftet med systemet är just att gynna småföretagarna. En företagsgrupp som får sin ansökan registrerad får rätt att använda en skyddad beteckning som i konsumenternas ögon tillför produkten ett mervärde och uppnår därmed en konkurrensfördel jämfört med andra företagare.

Prop. 2009/10:22

17 Författningskommentar

Förslag till lag om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

Lagens tillämpningsområde

1–2 §§

Paragraferna, som har kommenterats i avsnitt 7.1, motsvarar delvis 1 § i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m. I 1 § anges de EG-rättsakter som i sin helhet kompletteras av lagen och i 2 § de EG-rättsakter som delvis kompletteras av lagen, dvs. till den del de innehåller bestämmelser som rör geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar, traditionellt skydd och garanterade traditionella specialiteter.

3 §

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m., har kommenterats i avsnitt 7.2. Den innehåller en upplysning om att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddelar de föreskrifter som behövs för att komplettera EG-bestämmelserna. Det rör sig om sådana kompletteringar som måste göras för att förordningarna ska kunna verkställas i Sverige.

Kontroll

4 §

Paragrafen, som har kommenterats i avsnitten 9.1–9.2, motsvarar i stort 2 § första stycket i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m. Begreppet tillsyn och tillsynsmyndigheter ersätts med begreppen kontroll och kontrollmyndigheter. Begreppet kontroll är avsett att omfatta såväl offentlig kontroll som kontroll av att produktspecifikationerna följs. Med kontroll avses i princip det som tidigare benämnts operativ tillsyn. Begreppet kontroll har således en snävare innebörd än begreppet tillsyn.

I paragrafens *första stycke* anges att kontrollen av efterlevnaden av regelverket ska utövas av Livsmedelsverket, länsstyrelserna och kommunerna i enlighet med de föreskrifter som regeringen meddelar.

I paragrafens *andra stycke* föreskrivs att en kommuns uppgift ska fullgöras av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Prop. 2009/10:22

5 §

I paragrafen, som har kommenterats i avsnitt 9.3, anges att regeringen eller Livsmedelsverket får överlämna kontrolluppgifter till ett särskilt kontrollorgan.

Paragrafens *första stycke* motsvarar 3 § i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m.

Enligt *andra stycket* får rätten att besluta om åtgärder vid bristande efterlevnad av regelverket inte överlåtas. Detta innebär att det är kontrollmyndigheten som på grundval av ett kontrollorgans kontrollrapport har att fatta de beslut om åtgärder som kontrollen kan föranleda.

Eftersom det i detta sammanhang kan bli aktuellt att överlåta förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning till utländskt organ, aktualiseras en tillämpning av 10 kap. 5 § fjärde stycket regeringsformen. Detta innebär att riksdagens beslut ska tas med kvalificerad majoritet eller i grundlagsordning.

Kontrollmyndigheternas övriga skyldigheter

6 §

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m., har delvis kommenterats i avsnitt 9.4.1.

Av *första stycket* framgår att regeringen kan utse en eller flera myndigheter att samordna övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämna råd och hjälp i kontrollverksamheten.

I *andra stycket* anges att kontrollmyndigheterna utöver kontrollverksamheten även ska underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter genom att bl.a. lämna råd och information. Bestämmelsen innebär inte att kontrollmyndigheterna ges några nya uppgifter, utan de rådgivande uppgifterna ingår i dag i den verksamhet som i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. benämns tillsyn. Eftersom det nya kontrollbegreppet är snävare än det tillsynsbegrepp som har använts enligt lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. bedöms det dock vara nödvändigt att införa ett särskilt författningsstöd för de aktuella uppgifterna.

7 §

I bestämmelsen, som inte har någon motsvarighet i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m., föreskrivs en skyldighet för kontrollmyndigheterna att verka för att överträdelser av lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel och av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen beivras.

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 9.4.2.

8 §

Paragrafen, som har kommenterats i avsnitt 9.5, har inte någon motsvarighet i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m. Däremot finns motsvarande bestämmelse i livsmedelslagen (2006:804), som i dag gäller för beteckningar på vinområdet. Den innebär att kommunerna får möjlighet att anlita en annan kommun för uppdrag inom kontrollverksamheten eller att uppdra åt en anställd i en annan kommun att fatta beslut i ett ärende eller en grupp av ärenden.

I 14 § livsmedelslagen och i 15 § lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter används uttrycket ”träffa avtal” i fråga om liknande kommunala överenskommelser. För att förtydliga att överenskommelserna inte är civilrättsligt bindande avtal, används i 8 § i stället uttrycken ”komma överens” respektive ”överenskommelse”. Någon skillnad i sak jämfört med de nämnda bestämmelserna i livsmedelslagen och i lagen om foder och animaliska biprodukter är dock inte avsedd.

Förelägganden riktade till kommuner**9 §**

Paragrafen, som har behandlats i avsnitt 9.6, har inte någon motsvarighet i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m., men väl i livsmedelslagen (2006:804).

Paragrafen innebär att Livsmedelsverket ges rätt att förelägga en kommun som inte fullgör sin skyldighet att utöva kontroll att göra detta. Med begreppet ”sin skyldighet att utöva kontroll” avses såväl skyldigheter som följer direkt av den operativa kontrollverksamheten som övriga skyldigheter. I begreppet innefattas således alla moment som ingår i en kommuns uppgifter i samband med regelverket om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, alltså inte bara operativ kontrollverksamhet utan även t.ex. administrativa åtgärder kring kontrollen, såsom upprättande av kontrollplaner. Även andra skyldigheter som inte ingår i själva kontrollen men som har ett direkt samband med denna uppgift, t.ex. rapportering till samordnande myndigheter, omfattas av begreppet.

Av 11 kap. 7 § regeringsformen följer att ett föreläggande inte kan avse åtgärder som rör kommunens myndighetsutövning mot enskild.

Föreskrifter om kontroll**10 §**

Paragrafen, som har kommenterats i avsnitt 9.7, motsvarar delvis 6 § i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m.

Bemyndigandet i det *första stycket* motsvarar i stort det bemyndigande som i dag ges i 6 § i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m.

Bemyndigandet i det *andra stycket* saknar motsvarighet i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m., men

finns i livsmedelslagen (2006:804) och ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om skyldighet för en kontrollmyndighet eller ett kontrollorgan att lämna information till en samordnande myndighet.

Prop. 2009/10:22

Rätt till upplysningar och tillträde

11 §

Paragrafen, som i stort motsvarar 4 § i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m., innehåller bestämmelser om rätt till tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen och om rätt till upplysningar m.m. vid kontroll. Paragrafen är utformad efter mönster av motsvarande paragraf i livsmedelslagen (2006:804).

I *första stycket* punkten 2 utvidgas tillträdesrätten från att avse områden, lokaler och andra utrymmen där jordbruksprodukter och livsmedel framställs eller där sådana varor hanteras till att avse alla områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till den verksamhet som kontrolleras. Genom ändringen ges de kontrollmyndigheter och kontrollorgan som genomför kontroller enligt denna lag samma rätt till tillträde och upplysningar som de kontrollmyndigheter och kontrollorgan som genomför kontroller enligt bl.a. livsmedelslagen. I punkten klargörs att myndigheten eller det kontrollorgan som anlitas i kontrollen vid kontrollbesöket har rätt att göra undersökningar och ta prover.

Paragrafens andra stycke har inte någon motsvarighet i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m. Bestämmelsen innebär att EG:s institutioner och experter och inspektörer ges samma rätt till upplysningar och till tillträde till lokaler m.m. som svenska kontrollmyndigheter.

Paragrafen verkställer på detta område artiklarna 8.2 och 45.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

Paragrafen har kommenterats i avsnitt 9.8.

Skyldighet att tillhandahålla hjälp

12 §

Paragrafen, som har kommenterats i avsnitt 9.8, har inte någon motsvarighet i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m. Däremot finns motsvarande bestämmelse i livsmedelslagen (2006:804). Bestämmelsen ger stöd för att kontrollmyndigheten ska kunna verkställa artikel 4.2 g i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd. Paragrafen gäller på alla områden som omfattas av lagens tillämpningsområde, dvs. livsmedel, jordbruksprodukter, vin och spritdrycker.

13 §

Paragrafen, som har kommenterats i avsnitt 10.1, motsvarar i sak 5 § första stycket i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m. I bestämmelsen ges kontrollmyndigheterna rätt att meddela förelägganden och förbud. En nyhet i förhållande till i dag är att det klargörs att det i de EG-förordningar som kompletteras av lagen finns bestämmelser om vilka åtgärder som kontrollmyndigheterna får vidta vid enskildas underlåtelse att följa lagstiftningen. Kontrollmyndigheterna ges i paragrafen befogenhet att besluta om förelägganden och förbud utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och utöver de förelägganden som kan riktas mot kommuner enligt 9 §.

Befogenheten att meddela förelägganden och förbud tillkommer bara kontrollmyndigheterna. Om ett enskilt kontrollorgan i sin kontrollverksamhet anser det motiverat att ingripa med ett föreläggande eller förbud, ska kontrollorganet underrätta en myndighet som har befogenhet att fatta beslut om vitesföreläggande eller vitesförbud.

Vite**14 §**

I paragrafens *första stycke*, som i princip motsvaras av 5 § andra stycket i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m., föreskrivs att föreläggande och beslut som meddelas med stöd av 13 § eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får förenas med vite. Med stöd av bestämmelsen är det således möjligt att koppla vite till de ingripanden som kontrollmyndigheten får vidta med stöd av bl.a. artikel 54 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

I *andra stycket* klargörs att om kontrollmyndigheten har anledning att misstänka att någon har begått en straffbar gärning får myndigheten inte förelägga den misstänkte vid vite att medverka i utredningen.

För vitesföreläggande gäller bestämmelserna i lagen (1985:206) om viten.

Paragrafen har kommenterats i avsnitt 10.1.

Omhändertagande av varor**15 §**

Av paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m., framgår i *första stycket* att en kontrollmyndighet, även i de fall det inte direkt följer av en EG-förordning, får ta hand om en vara som avses med ett föreläggande eller förbud om föreläggandet eller förbudet inte följs.

I *andra stycket* anges att ägaren till varan ska ges tillfälle att åtgärda de brister som medför att varan inte överensstämmer med regelverket. Om ägaren underlåter att göra detta ska kontrollmyndigheten låta förstöra varan på ägarens bekostnad.

Bestämmelserna bör tillämpas med försiktighet. Ett omhändertagande av varor och ett därefter följande eventuellt förstörande av varor bör endast ske när det står klart att ägaren till varorna inte har för avsikt att följa ett meddelat föreläggande eller förbud eller att vidta åtgärder för att göra varorna lagenliga. Åtgärden ska vara proportionell i förhållande till lagstiftningens syfte och användas som en sista utväg då kontrollmyndigheten inte ser någon annan möjlighet att få bort de lagstridiga varorna från marknaden.

Paragrafen har kommenterats i avsnitt 10.2.

Rättelse

16 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m., har kommenterats i avsnitt 10.3.

Genom bestämmelsen ges en kontrollmyndighet befogenhet att vidta rättelse på den enskildes bekostnad.

Befogenheten att besluta om rättelse tillkommer endast kontrollmyndigheterna, inte kontrollorganen.

Hjälp av polismyndighet

17 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m., har kommenterats i avsnitt 9.8.

I *första stycket* anges att polismyndigheten på begäran av kontrollmyndigheten ska lämna den hjälp som behövs för kontroll eller verkställighet av beslut som har meddelats med stöd av denna lag, föreskrift eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

I *andra stycket* klargörs att biträde av polismyndighet får begäras endast i sådana situationer där det finns ett verkligt behov av polisens särskilda befogenhet att använda våld. Det är den begärande myndigheten som har att pröva om förutsättningar föreligger att begära biträde av polismyndigheten. Biträde av polismyndigheten får begäras endast om det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas. Av 10 § polislagen följer bl.a. att en polisman får, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd, om han möts med våld eller hot om våld (punkten 1), det är fråga om att avvärja en straffbelagd handling eller en fara för liv, hälsa eller värdefull egendom eller för omfattande skada i miljön (punkten 3) eller polismannen annars med laga stöd har att bereda sig tillträde till, avspärra, tillstänga eller utrymma byggnad, rum eller område eller biträda någon i myndighetsutövning med en sådan eller någon liknande åtgärd eller vid exekutiv förrättning enligt vad som är föreskrivet därom (punkten 6). Kontroll-

myndigheten kan t.ex. begära biträde av polismyndigheten när den verksamhetsansvarige tidigare har satt sig till motvärn eller förklarat sig vägra tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som används för verksamheten. Biträde av polismyndigheten ska vidare kunna begäras i andra fall där det finns synnerliga skäl. Det kan exempelvis röra sig om situationer där det finns en överhängande risk för att exempelvis handlingar eller annat material kommer att förstöras och man inte kan avvakta med att verkställigheten löses på annat sätt.

Avgifter

18 §

Paragrafen, som innehåller avgiftsbemyndiganden, har kommenterats i avsnitt 13. Den motsvarar i sak delvis 7 § i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m.

I *första stycket 1* ges ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för livsmedelsföretagare, jordbruksproducenter och andra berörda att betala avgifter för kontroll enligt lagen, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de EG-förordningar som kompletteras av lagen. *Första stycket 2* innefattar en rätt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet att betala avgift för prövning och handläggning av ärenden.

I *andra stycket* bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att ta ut sådana avgifter som avses i första stycket.

I *tredje stycket* ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om hur statliga myndigheters och kontrollorgans avgifter ska beräknas. Bemyndigandet omfattar inte kommunernas avgifter, utan varje kommun ska ha rätt att själv fastställa de avgifter som tas ut.

Överklagande

19 §

Bestämmelsen, som har överförs i sak från 6 § i förordningen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m., har kommenterats i avsnitt 14.

Bestämmelsen innebär att såväl beslut som har meddelats med stöd av nationell rätt som beslut som har meddelats med stöd av en EG-bestämmelse får överklagas. Det sistnämnda tar i första hand sikte på sådana beslut om kontrollåtgärder eller särskilda ingripanden som kontrollmyndigheterna har rätt att fatta enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

Bestämmelsen innebär att beslut av en kommunal nämnd får överklagas till länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas vidare till allmän förvaltningsdomstol (se författningskommentaren till 20 §).

20 §

Bestämmelsen motsvarar i sak 8 § i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m. Den innebär att beslut av en statlig förvaltningsmyndighet enligt lagen, enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detta innefattar även länsstyrelsens beslut i ett överklagat ärende enligt 19 §, dvs. ett beslut som fattats efter överklagande av en kommunal nämnds beslut. Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 14.

21 §

Av bestämmelsen, som saknar motsvarighet i lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m., framgår att en myndighet får bestämma att dess beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas. Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 14.

Sammanfattning av promemorian Skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel (Ds 2009:2)

Prop. 2009/10:22
Bilaga 1

I promemorian lämnas förslag till en ny lag om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel med kompletterande bestämmelser till ett antal EG-förordningar som innehåller bestämmelser om geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar, traditionella uttryck och garanterade traditionella specialiteter.

Syftet med förslaget är att anpassa den nationella lagstiftningen om skyddade beteckningar dels till nya EG-förordningar på området dels till lagar och förordningar på likartade områden, särskilt livsmedelslagen.

Bestämmelserna i den nuvarande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. har i sak överförts till förslaget till ny lag. Förslaget har kompletterats med ett antal bestämmelser, främst i syfte att underlätta för kontrollmyndigheterna att utöva sin kontroll. I promemorian föreslås bl.a. nya bestämmelser om kommunal samverkan i kontrollen, om omhändertagande av vara och om hjälp av polismyndighet.

I promemorian har föreslagits att den nya lagen ska utvidgas till att omfatta även skyddade beteckningar för vin och spritdrycker. Vidare har föreslagits att ansvaret för kontrollen, när det gäller rena jordbruksprodukter, ska överföras från Livsmedelsverket till Jordbruksverket. Dessutom görs bedömningen att ansvaret för handläggningen av ansökningar m.m. när det gäller jordbruksprodukter bör överföras från Livsmedelsverket till Jordbruksverket.

Den föreslagna lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Förslag till lag om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag kompletterar

1. rådets förordning (EG) nr 509/2006 av den 20 mars 2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel¹, och

2. rådets förordning (EG) nr 510/2006 av den 20 mars 2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel².

2 § Lagen kompletterar även, i de delar de innehåller bestämmelser som rör skydd för geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar, traditionellt skydd och garanterade traditionella specialiteter,

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89³,

2. rådets förordning (EG) nr 479/2008 av den 29 april 2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, om ändring av förordningarna (EG) nr 1493/1999, (EG) nr 1782/2003, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 3/2008 samt om upphävande av förordningarna (EEG) nr 2392/86 och (EG) nr 1493/1999⁴, och

3. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd⁵.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om verkställigheten av EG-bestämmelserna.

Kontroll

4 § Kontroll av efterlevnaden av denna lag, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-

¹ EUT L 93, 31.3.2006, s. 1 (Celex 32006R0509).

² EUT L 93, 31.3.2006, s. 12 (Celex 32006R0510).

³ EUT L 39, 13.2.2008, s. 16 (Celex 32008R0110).

⁴ EUT L 148, 6.6.2008, s. 1 (Celex 32008R0479).

⁵ EUT L 165, 30.4.2004, s. 1 (Celex 32004R0882).

bestämmelserna ska utövas av statliga myndigheter och kommuner i enlighet med de föreskrifter som regeringen meddelar.

Prop. 2009/10:22
Bilaga 2

En kommuns uppgift ska fullgöras av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- eller hälsoskyddsområdet.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till ett sådant kontrollorgan som avses i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004, i enlighet med de kriterier som föreskrivs i artikel 5 i samma förordning, att utöva kontroll enligt artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 509/2006, artikel 11 i rådets förordning (EG) nr 510/2006, artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 och artikel 48 i rådets förordning (EG) nr 479/2008.

Kontrollmyndigheternas övriga åligganden

6 § Regeringen får utse en eller flera myndigheter att samordna övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämna råd och hjälp i denna verksamhet.

Den myndighet som utövar kontroll ska genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

7 § Den myndighet som utövar kontroll ska verka för att överträdelser av lagen, av de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen, beivras.

Kommunal samverkan i kontrollen

8 § En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att kontrolluppgifter som kommunen har enligt denna lag ska skötas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenhet att meddela beslut i ett ärende.

En kommun får också efter överenskommelse med en annan kommun uppdra åt anställda i den kommunen att besluta på kommunens vägnar i ett visst ärende eller en grupp av ärenden, dock inte i de fall som avses i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna i 6 kap. 24–27 och 35 §§ kommunallagen om jäv och anmälan av beslut till nämnd ska tillämpas på den som fattar sådana beslut.

Förelägganden riktade till kommuner

9 § Om en kommun inte fullgör sin skyldighet att utöva kontroll, får Livsmedelsverket förelägga kommunen att göra detta. Ett sådant föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som Livsmedelsverket anser nödvändiga för att skyldigheten ska uppfyllas.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur kontroll ska bedrivas, och
2. skyldighet för en kontrollmyndighet eller ett kontrollorgan som anlitas i kontrollen att lämna information till en sådan samordnande myndighet som avses i 6 § första stycket.

Rätt till upplysningar och tillträde

11 § En kontrollmyndighet och ett kontrollorgan som anlitas i kontrollen har i den utsträckning som behövs för kontrollen rätt att på begäran få

1. upplysningar och ta del av handlingar, och
2. tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till verksamheten och där göra undersökningar och ta prover.

Bestämmelserna i första stycket gäller också för EG:s institutioner och för inspektörer och experter som utsetts av institutionerna.

Skyldighet att tillhandahålla hjälp

12 § Den som är föremål för kontroll ska tillhandahålla den hjälp som behövs för att kontrollen ska kunna genomföras.

Förelägganden och förbud

13 § Utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får en kontrollmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna ska följas.

Vite

14 § Förelägganden och förbud enligt 13 § eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får förenas med vite.

Om kontrollmyndigheten har anledning att misstänka att någon har begått en gärning som kan föranleda straff, får dock myndigheten inte vid vite förelägga den misstänkte att medverka i utredningen.

Omhändertagande av varor

15 § Utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får en kontrollmyndighet ta hand om en vara som avses med ett föreläggande eller förbud enligt 13 §, om föreläggandet eller förbudet inte följs.

Om en vara har tagits om hand, får ägaren under överinseende av kontrollmyndigheten ändra benämningen på eller sammansättningen av

varan eller göra någon annan ändring så att den överensstämmer med de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen. Annars ska kontrollmyndigheten låta förstöra varan på ägarens bekostnad.

Prop. 2009/10:22
Bilaga 2

Rättelse

16 § Om någon inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna, får kontrollmyndigheten besluta om rättelse på hans eller hennes bekostnad.

Hjälp av polismyndighet

17 § Polismyndigheten ska lämna den hjälp som behövs för utövande av kontroll eller verkställighet av beslut enligt denna lag, de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

Hjälp enligt första stycket får begäras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

Avgifter

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att betala avgift för

1. kontroll enligt denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen,
2. prövning eller handläggning enligt denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att ta ut sådan avgift som avses i första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om beräkningen av avgifter som tas ut av statliga myndigheter och kontrollorgan.

Överklagande

19 § Beslut av en kommunal nämnd enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får överklagas hos länsstyrelsen.

20 § Beslut av en statlig förvaltningsmyndighet enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EG-

bestämmelser som kompletteras av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prop. 2009/10:22
Bilaga 2

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

21 § En myndighet får bestämma att dess beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010, då lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. ska upphöra att gälla.

2. Förbud, förelägganden och andra beslut om skyldigheter för enskilda som har meddelats med stöd av äldre föreskrifter ska anses beslutade enligt denna lag.

Svea Hovrätt, Stockholms tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Länsrätten i Dalarnas län, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, SWEDAC, Kommerskollegium, Ekonomistyrningsverket, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Statens jordbruksverk, Livsmedelsverket, Fiskeriverket, Patent- och registreringsverket, Konsumentverket, Regelrådet, Norrtälje kommun, Värmdö kommun, Östhammar kommun, Katrineholms kommun, Linköpings kommun, Gnosjö kommun, Tingsryds kommun, Borgholms kommun, Emmaboda kommun, Gotlands kommun, Olofströms kommun, Helsingborgs kommun, Staffanstorps kommun, Kungsbacka kommun, Alingsås kommun, Skara kommun, Karlstads kommun, Askersunds kommun, Hallsbergs kommun, Skinnskattebergs kommun, Västerås kommun, Falu kommun, Malung-Sälens kommun, Hofors kommun, Timrå kommun, Örnköldsviks kommun, Östersunds kommun, Dorotea kommun, Jokkmokks kommun, Kalix kommun, Sveriges kommuner och landsting, Lantbrukarnas Riksförbund, Näringslivets regelnämnd, Eldrimner, nationellt centrum för småskaligt mathantverk, Institutet för livsmedel och Bioteknik AB, Konsumentföreningen Stockholm, KRAV, Kött- och Charkföretagen, Livsmedelsföretagen, Svensk dagligvaruhandel, Svensk Fisk, Svensk Fågel, Svensk Mjölk, Svenska Föreningen för Industriellt rättsskydd (SFIR), Svenska Ägg, Sveriges bagare och konditorer AB, Sveriges Konsumenter.

Förslag till lag om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag kompletterar

1. rådets förordning (EG) nr 509/2006 av den 20 mars 2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel¹, och

2. rådets förordning (EG) nr 510/2006 av den 20 mars 2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel².

2 § Lagen kompletterar även, i de delar de innehåller bestämmelser som rör skydd för geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar, traditionellt skydd och garanterade traditionella specialiteter,

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89³,

2. rådets förordning (EG) nr 479/2008 av den 29 april 2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, om ändring av förordningarna (EG) nr 1493/1999, (EG) nr 1782/2003, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 3/2008 samt om upphävande av förordningarna (EEG) nr 2392/86 och (EG) nr 1493/1999⁴, och

3. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd⁵.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar de föreskrifter som behövs som komplettering av EG-bestämmelserna.

Kontroll

4 § Kontroll av efterlevnaden av denna lag, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna ska utövas av statliga myndigheter och kommuner i enlighet med de föreskrifter som regeringen meddelar.

¹ EUT L 93, 31.3.2006, s. 1 (Celex 32006R0509).

² EUT L 93, 31.3.2006, s. 12 (Celex 32006R0510).

³ EUT L 39, 13.2.2008, s. 16 (Celex 32008R0110).

⁴ EUT L 148, 6.6.2008, s. 1 (Celex 32008R0479).

⁵ EUT L 165, 30.4.2004, s. 1 (Celex 32004R0882).

En kommuns uppgift ska fullgöras av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- eller hälsoskyddsområdet.

Prop. 2009/10:22
Bilaga 4

5 § Regeringen eller Livsmedelsverket får överlämna till ett sådant kontrollorgan som avses i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 att utöva sådan kontroll som avses i 4 §.

Ett överlämnande får inte avse rätten att besluta om åtgärder vid bristande efterlevnad av regelverket.

Kontrollmyndigheternas övriga åligganden

6 § Regeringen får utse en eller flera myndigheter att samordna övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämna råd och hjälp i denna verksamhet.

Den myndighet som utövar kontroll ska genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

7 § Den myndighet som utövar kontroll ska verka för att överträdelser av lagen, av de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen, beivras.

Kommunal samverkan i kontrollen

8 § En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att de kontrolluppgifter som kommunen har enligt denna lag ska skötas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenhet att meddela beslut i ett ärende.

En kommun får också efter överenskommelse med en annan kommun uppdra åt anställda i den kommunen att besluta på kommunens vägnar i ett visst ärende eller en grupp av ärenden, dock inte i de fall som avses i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna i 6 kap. 24–27 och 35 §§ kommunallagen om jäv och anmälan av beslut till nämnd ska tillämpas på den som fattar sådana beslut.

Förelägganden riktade till kommuner

9 § Om en kommun inte fullgör sin skyldighet att utöva kontroll, får Livsmedelsverket förelägga kommunen att göra detta. Ett sådant föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som verket anser nödvändiga för att skyldigheten ska uppfyllas.

Föreskrifter om kontroll

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kontroll ska bedrivas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en kontrollmyndighet eller ett kontrollorgan som anlitas i kontrollen att lämna information till en sådan samordnande myndighet som avses i 6 § första stycket.

Prop. 2009/10:22
Bilaga 4

Rätt till upplysningar och tillträde

11 § En kontrollmyndighet och ett kontrollorgan som anlitas i kontrollen har, i den utsträckning som behövs för kontrollen, rätt att på begäran få

1. upplysningar och ta del av handlingar, och
2. tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till verksamheten och där göra undersökningar och ta prover.

Bestämmelsen i första stycket gäller också för EG:s institutioner och för inspektörer och experter som utsetts av institutionerna.

Skyldighet att tillhandahålla hjälp

12 § Den som är föremål för kontroll ska tillhandahålla den hjälp som behövs för att kontrollen ska kunna genomföras.

Förelägganden och förbud

13 § Utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller vad som särskilt anges i 9 § får en kontrollmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna ska följas.

Vite

14 § Förelägganden och förbud enligt 13 § eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får förenas med vite.

Om kontrollmyndigheten har anledning att misstänka att någon har begått en gärning som kan föranleda straff, får dock myndigheten inte vid vite förelägga den misstänkte att medverka i utredningen.

Omhändertagande av varor

15 § Utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får en kontrollmyndighet ta hand om en vara som avses med ett föreläggande eller förbud enligt 13 §, om föreläggandet eller förbudet inte följs.

Om en vara har tagits om hand, får ägaren under överinseende av kontrollmyndigheten ändra benämningen på eller sammansättningen av varan eller göra någon annan ändring så att den överensstämmer med de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen. Annars ska kontrollmyndigheten låta förstöra varan på ägarens bekostnad.

16 § Om någon inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna, får kontrollmyndigheten besluta om rättelse på hans eller hennes bekostnad.

Hjälp av polismyndighet

17 § Polismyndigheten ska på begäran av kontrollmyndigheten lämna den hjälp som behövs för kontroll eller verkställighet av beslut enligt denna lag, de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

Hjälp enligt första stycket får begäras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

Avgifter

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att betala avgift för

1. kontroll enligt denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen,
2. prövning eller handläggning enligt denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att ta ut sådan avgift som avses i första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om beräkningen av avgifter som statliga myndigheter och kontrollorgan tar ut.

Överklagande

19 § Beslut av en kommunal nämnd enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får överklagas hos länsstyrelsen.

20 § Beslut av en statlig förvaltningsmyndighet enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010, då lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. ska upphöra att gälla.

2. Förbud, förelägganden och andra beslut om skyldigheter för enskilda som har meddelats med stöd av äldre föreskrifter ska anses beslutade enligt denna lag

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2009-09-11

Närvarande: F.d. justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Carina Stävberg och f.d. justitieombudsmannen Nils-Olof Berggren.

Skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

Enligt en lagrådsremiss den 27 augusti 2009 (Jordbruksdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Marika Pock.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 september 2009

Närvarande: Statsrådet Odell, ordförande, och statsråden Ask, Husmark Pehrsson, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Littorin, Malmström, Sabuni, Billström, Tolgfors, Krantz

Föredragande: statsrådet Erlandsson

Regeringen beslutar proposition 2009/10:22 Kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upp- häver eller upprepar ett normgivnings- bemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG- regler
---------------------------	---	---

Lag om kontroll av
skyddade beteckningar
på jordbruksprodukter
och livsmedel

10 §, 18 §